

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la respingerea recursului declarat de avocatul Viorel Plopa în interesele minorului P.I. și admiterea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de P.I., prin reprezentantul legal Pașa Mihail împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei penale și încasarea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 11 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, s-a admis apelul declarat de Viorel Plopa în interesele minorului P.I. și modificată hotărârea din 27 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea încasării prejudiciului moral, prin majorarea cuantumului prejudiciului moral,

(Dosarul nr. 2ra-1420/23
NR. PIGD 2-22082227-01-2ra-11092023)

Unificarea jurisprudenței Curții Supreme de Justiție în materia încasării prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale, ce a determinat examinarea excesiv de lungă a acțiunii civile depuse în cadrul procedurii penale.

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: Gh. Stratulat)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: I. Secieru, M. Anton, V. Cotorobai)

10 iulie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând, în lipsa părților, recursurile declarate de avocatul Viorel Plopa, în interesele minorului P.I. și Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*

Oxana Parfeni,

Ion Munteanu, *Judecători*

constată următoarele:

ÎN FAPT:

1. La 08 iunie 2022, P.I. prin intermediul reprezentatului legal Pașa Mihail a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și încasarea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare.

2. În susținerea acțiunii Pașa Mihail, care este reprezentantul legal al reclamantului minor P.I., a indicat că pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru se află spre examinare cauza penală nr.***** (număr de referință *****), de acuzare a V.C. și M.V. de comiterea infracțiunilor în privința minorului P.I. prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c) și d) și art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal.

3. Respectiva cauză penală se află pe rolul instanței de judecată din 08 decembrie 2017, adică mai mult de 4 ani de la momentul recepționării dosarului, iar de la momentul comiterii infracțiunii au trecut deja peste 5 ani.

4. Reprezentantul legal al reclamantului minor consideră că judecarea cauzei penale este tergiversată neîntemeiat.

5. În cauza penală P.I. are statut de parte vătămată și parte civilă, reprezentat de către reprezentantul legal (tata) Pașa Mihail și apărătorul avocatul Viorel Plopa.

6. Inculpatele C.V. și M.V. sunt acuzate de comiterea infracțiunilor prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c) și d) și art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal. Numai pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal este prevăzută pedeapsa cu închisoare de la 10 la 20 de ani sau cu detenție pe viață. Potrivit art.16 alin.(2) din Codul penal, această infracțiune este calificată drept una excepțional de gravă. Fiind, minor, P.I. este victimă a faptelor

infracționale prevăzute de normele de drept menționate supra, care la momentul comiterii infracțiunii avea vârsta de ***** ani.

7. Cu trimitere la prevederile art.20 alin.(3) din Codul de procedură penală, reprezentantul legal al reclamantului minor a remarcat că urmărirea penală și judecarea cauzelor penale în care sunt persoane aflate în arest, precum și minori, se fac de urgență și în mod prioritar.

8. La 05 mai 2017, în cadrul cauzei penale, în calitate de reprezentant legal a depus cerere în interesele părții vătămate minore P.I. pentru a fi recunoscut în calitate de parte civilă, solicitând încasarea din contul V.M. și V.C. în beneficiul său a sumei de 902334,70 de lei cu titlu de prejudiciu cauzat prin infracțiune.

9. În aceeași zi, 05 mai 2017, în interesele părții vătămate minore, la etapa urmăririi penale, a înaintat față de învinuite o acțiune civilă în cadrul procesului penal, solicitând încasarea prejudiciului cauzat, ulterior și-a concretizat cerințele la etapa judecării cauzei penale. Organul de urmărire penală a emis ordonanță de recunoașterea sa în calitate de parte civilă.

10. Referitor la *complexitatea cauzei penale și categoria acesteia*, reprezentantul reclamantului a notat că judecarea cauzei este efectuată în procedură generală, în ședință închisă, în privința a 2 inculpate. Învinuirea este înaintată pe două capete de acuzare. Una dintre infracțiuni fiind excepțional de gravă. Cauza este examinată de un complet format din trei judecători. În privința inculpatelor nu sunt aplicate măsuri preventive. Una din inculpate este reprezentată în ședința de judecată de către avocatul garantat de stat. În cadrul dosarului penal dânsul are calitate de parte vătămată minoră și parte civilă, reprezentat de tatăl său. În cadrul dosarului penal este înaintată o acțiune civilă. Au fost invocate cheltuieli de judecată. Corpuri delictive lipsesc. Acuzarea este reprezentată de un grup de procurori. Acuzarea a prezentat în ședință pentru audieri 4 martori. Martorii minori și partea vătămată minoră au fost audiați la etapa urmăririi penale în condiții speciale, prin intermediul judecătorului de instrucție, în legătură cu ce nu sunt audiați la etapa de judecare. Apărarea a solicitat audierea a 2 martori. Cauza penală are 2 volume.

11. Cât privește *durata procesului penal*, reclamantul a reținut că în cauza penală figurează un minor, iar potrivit art.20 alin.(3) din Codul de procedură penală, aceasta urmează să fie examinată de urgență și în mod prioritar. Faptele penale împotriva sa au fost comise la 23 august 2016, când avea vârsta de ***** ani. La 24 august 2016, IP Botanica, mun. Chișinău, în baza plângerii sale în calitate de reprezentat legal al părții

vătămate, a înregistrat procesul penal pe faptul acțiunilor ilicite ale V.C. și V.M. față de minorul P.I. Rechizitoriul pe cauza penală a fost semnată de procuror la 25 octombrie 2017, persoanele învinuite fiind acuzate de comiterea infracțiunilor prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c) și d) și art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal.

12. Dosarul penal a fost înregistrat în cancelaria Judecătoriei Chișinău la 08.11.2017 cu numărul de referință *****, nr. PIGD *****. Cauza penală se examinează până în prezent de Judecătoria Chișinău, sediul Centru, într-un complet format din 3 judecători. În cadrul examinării cauzei au avut circa 53 de ședințe de judecată, dintre care circa 43 au fost nelucrative, amânate din motive care nu pot fi imputate reprezentantului legal al părții vătămate minore. Judecarea cauzei este tergiversată atât prin acțiunile întreprinse de inculpate, cât și se datorează unei organizări slabe a procesului de judecare pe acest caz realizat de Judecătoria Chișinău. Majoritatea cauzelor penale similare, potrivit Portalului Național al Instanțelor de Judecată, au fost examinate de instanța de fond într-un termen ce nu a depășit 2 ani.

13. În viziunea reprezentantului legal al reclamantului minor, motivele tergiversării judecării cauzei sunt: neprezentarea nemotivată a unei inculpate sau a ambelor inculpate la cel puțin 13 ședințe de judecată: 23.05.2019, 06 decembrie 2019, 27 decembrie 2019, 09 martie 2020, 15 iulie 2020, 18 iunie 2021, 30 iulie 2021, 08 octombrie 2021, 22 decembrie 2021, 28 februarie 2022, 14 martie 2022, 20 aprilie 2022 și 01 iunie 2022; lipsa aplicării de către instanța de judecată a măsurilor preventive în privința inculpatelor pentru sustragerea de la judecarea cauzei și aducerii silite sau aplicării amenzii judiciare fapt ce a generat drept consecință părăsirea de către inculpata M.V. a teritoriului țării, fiind anunțată în căutare la ședința din 14 martie 2022; neprezentarea la 2 ședințe de judecată din 21 februarie 2020 și 18 iunie 2021 a reprezentantului legal al inculpatei C.V. care este asigurat de către o autoritate a statului; neprezentarea judecătorilor la 6 ședințe de judecată din 30 ianuarie 2018, 13 mai 2019, 20 mai 2019, 27 septembrie 2019, 08 octombrie 2019 și 27 mai 2022, drept motiv fiind invocat aflarea în concediu, examinarea unor alte cauze, participarea la unele activități, în contextul în care ședințele de judecată sunt fixate de către însuși judecătorii după consultarea părților, reieșind din activitățile incluse în agendele acestora, iar concediile anulare de odihnă ale judecătorilor nu trebuie să fie o circumstanță neplanificată, ca și ședințele de judecată în alte dosare, pentru amânarea ședințelor stabilite din timp; numirea ședințelor la intervale mari de timp de peste 11

lună (12 ședințe de judecată: 21 decembrie 2017 – 30 ianuarie 2017; 01 martie 2018 – 19 aprilie 2018; 08 februarie 2019 – 29 martie 2019; 14 august 2019 – 27 septembrie 2019; 08 octombrie 2019 – 27 noiembrie 2019; 27 decembrie 2019 – 31 ianuarie 2020; 15 decembrie 2020 – 19 ianuarie 2021; 18 iunie 2021 – 30 iulie 2021; 08 octombrie 2021 – 29 noiembrie 2021; 14 martie 2022 – 20 aprilie 2022; 20 aprilie 2022 – 27 mai 2022; 01 iunie 2022 – 04 iulie 2022), peste 2 luni (7 ședințe de judecată: 18 mai 2018 – 06 august 2018; 16 noiembrie 2018 – 08 februarie 2019; 23 mai 2019 – 01 august 2019; 06 august 2020 – 04 noiembrie 2020; 12 martie 2021 – 07 iunie 2021; 30 iulie 2021 – 08 octombrie 2021; 22 decembrie 2021 – 28 februarie 2022), peste 3 luni (1 ședință: 02 aprilie 2022 – 15 iulie 2020); nepracticarea de către instanța de judecată a numirii unui număr mai mare de ședințe de judecată, separate de intervale scurte de timp între ele pentru urgentarea examinării cauzei penale.

14. Totodată, reprezentantul legal al reclamantului minor a indicat ce *măsuri a întreprins* în calitate de reprezentant legal al părții vătămate minore pentru urgentarea judecării cauzei, și anume: la 27 mai 2019, Pașa Mihail s-a adresat cu cerere Președintelui Judecătoriei Chișinău, R.Ț. pentru ca să ia atitudine față de neprezentarea judecătorilor la examinarea dosarului penal la data de 13 mai 2019 și 20 mai 2019 și să contribuie la organizarea instanței în așa fel încât să nu se amâne repetat ședințele de judecată, drept răspuns cauza a fost numită pentru 01 august 2019, 05 august 2019 și 06 august 2019, care nu a mai avut loc. La 03 iulie 2019 la Judecătoria Chișinău, sediul Centru avocatul reprezentantului părții vătămate minore a depus cerere privind accelerarea judecării cauzei, care însă a fost respinsă prin încheierea din 10 iulie 2019 din motiv că instanța nu poate fixa un alt termen mai restrâns decât cel stabilit anterior - 01 august 2019, deoarece judecătorul P.P. se afla în concediul anual de odihnă în perioada 15 iulie 2019 – 13 august 2019, adică în perioada numirii ședințelor de judecată, despre care conducerea instanței de judecată cunoștea. Din cauza că ședințele de judecată preconizate pentru 01 august 2019, 05 august 2019 și 06 august 2019 nu au avut loc următoarea ședință de judecată a fost fixată pentru 27 septembrie 2019. La 06 decembrie 2019, reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, în legătură cu tergiversarea examinării cauzei penale, s-a adresat cu cerere completului de judecată prin care a solicitat informații despre numărul total de ședințe de judecată care au avut loc până în prezent pe dosarul penal și câte din acestea au fost amânate și din care motiv, câte din acestea au fost lucrative și câte nu au fost lucrative, să-i fie eliberată copia

ordinelor de concediu a judecătorilor care fac parte din completul de judecată pe acest caz pentru anii 2017-2019, să-i elibereze datele despre programarea acordării concediilor anuale de odihnă pentru judecătorii respectivi pentru anii 2017 – 2019, însă i s-a refuzat. La 09 februarie 2021, reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail a depus cerere prin care a solicitat să i se furnizeze informație care sunt motivele neprezentării inculpatelor la ședințele de judecată și în cazul lipsei unor motive justificative să fie aplicate față de acestea măsurile preventive, însă respectiva solicitare nu a fost examinată, iar inculpatele în continuare absentau de la ședințele de judecată, ce a favorizat părăsirea de către inculpata *M.V.* a teritoriului țării, fiind anunțată în căutare la ședința din 14 martie 2022. De asemenea, reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail a depus mai multe cereri la Procuratura Generală, ultima fiind din 21 aprilie 2022, pentru a contesta rolul pasiv al procurorului în cadrul reprezentării acuzării de stat prin nesolicitarea aplicării măsurilor preventive față de inculpate, care nu se prezintă la ședințe.

15. Referitor la *consecințele tergiversării judecării cauzei*, reprezentantul legal al reclamantului minor a menționat că în cadrul ședinței din 14 martie 2022, instanța de judecată, în urma examinării informației despre părăsirea teritoriului țării de către inculpata *M.V.*, a decis anunțarea în căutare a acesteia, însă din motive necunoscute, fără aplicarea măsurii preventive cu arest, fapt ce favorizează în continuare ca ultima să se sustragă de la judecarea cauzei. Timpul care se scurge de la momentul comiterii infracțiunii, care este o tragedie enormă pentru familie, până la adoptarea soluției de către instanța de judecată, pune o amprentă profundă psihologică. Pregătirile de ședințele de judecată și deplasările în instanța de judecată tur-retur, devenind o rutină. Lipsa de reacție a instanței de judecată asupra solicitărilor de accelerare a judecării cauzei provoacă reclamantului o suferință continuă. Fiecare amânare nemotivată a ședinței de judecată și lipsa de reacție în privința comportamentului inculpatelor știrbește din încrederea într-o justiție echitabilă. Discuțiile continue în familie despre judecata tergiversată sunt însoțite de emoții negative, provocând revictimizare, neîncredere și deznădejde a părții vătămate minore, care pe lângă toate a avut de suferit enorm în rezultatul acțiunilor ilegale abuzive ale inculpatelor aplicate față de el, urmând drept consecință un tratament costisitor și îndelungat. Circumstanțele nominalizate afectează perceperea părții vătămate minore ceea ce înseamnă justiție și răspunderea pentru comiterea unei infracțiuni împotriva unui copil.

16. Cât privește *miza* pentru reclamant, reprezentantul legal al acestuia a invocat că tergiversarea examinării cauzei penale revictimizează victima minoră P.I., cauzând-i suferințe psihice, manifestate prin lipsa de proiecție din partea instituțiilor de justiție ale statului în înlăptuirea justiției. Toate circumstanțele descrise se întâmplă în perioada în care victima făcea tratament și încerca să-și revină de pe urma infracțiunii comise împotriva sa. O parte din informații despre medicamente și tratamentul urmat de partea vătămată minoră, au fost indicate și în acțiunea civilă. Soluționarea acțiunii civile în beneficiul victimei minore, cu ulterioara încasare a sumelor pretinse, i-ar asigura accesul la serviciul de reabilitare cu mult mai eficient decât cel pe care și-l permit părinții săi. Mai mult ca atât, în acțiunea civilă a solicitat aplicarea măsurii de asigurare prin aplicarea sechestrului pe bunurile inculpatelor, însă instanța de judecată a respins solicitarea, cu toate că au fost prezentate suficiente probe care confirmă intenția ultimelor de a înstrăina bunul imobil și alte bunuri ce le aparțin. Tergiversarea examinării cauzei penale îngreunează soluționarea acțiunii civile în cadrul procesului penal înaintată de reprezentantul legal în interesul părții vătămate minore, care include repararea prejudiciului material în mărime de 8520,19 lei și a prejudiciului moral în mărime de 900 000 de lei, precum și a cheltuielilor de judecată în mărime de 194,50 de lei și pentru cheltuieli pentru asistență juridică în mărime de 14500 de lei.

17. Referitor la *satisfacția echitabilă*, reprezentantul legal al reclamantului minor a menționat că accesul la justiție și dreptul la satisfacție efectivă din partea instanței de judecată este garantat părții vătămate minore la art.20 din Constituție și art.6 CEDO. La fel, în supunerea argumentului reiterat, reprezentantul legal al reclamantului a făcut trimitere la art.19 alin.(1) și (2) din Convenția nr.52 din 20 noiembrie 1989 cu privire la drepturile copilului, art.53 alin.(1) din Constituție, art.2 alin.(1), (3), (4), (7) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, art.20 alin.(3) din Codul de procedură penală.

18. De asemenea, reprezentantul legal al reclamantului minor a subliniat că examinarea cauzei penale a depășit termenul de 5 ani din momentul sesizării organului de urmărire penală, dintre care mai mult de 4 ani cauza penală se află la etapa de judecare în instanța de fond. Neexaminarea cauzei în termen rezonabil nu poate fi imputată părții

vătămate minore și reprezentantului legal al acesteia, care a manifestat un comportament de bună-credință, prezentându-se regulat la ședințele de judecată, informându-se permanent despre derularea procesului și întreprinzând măsuri legale de accelerare.

19. Reprezentantul legal al reclamantului minor consideră că durata excesiv de mare de neexaminare a cauzei penale încalcă dreptul părții vătămate la examinarea în termen rezonabil a cauzei penale, în particular a acțiunii civile înaintate în cadrul acesteia, iar legislația asigură dreptul de a cere despăgubiri pentru suferințele suportate în legătură cu întârzierea nejustificată a actului de justiție.

20. Referitor la *cuantumul satisfacției echitabile*, reprezentantul legal al reclamantului a indicat că prejudiciul moral pentru suferințele părții vătămate minore P.I., în legătură cu tergiversarea examinării cauzei penale și soluționarea acțiunii civile în cadrul procesului penal, pentru o infracțiune care urma să fie examinată cu prioritate, depășind termenul de 5 ani, reieșind din realitățile economice actuale, îl estimează în mărime de 500 000 de lei.

21. În contextul enunțat, reclamantul P.I. prin intermediul reprezentatului legal Pașa Mihail a solicitat admiterea acțiunii, constatarea încălcării dreptului său la judecarea în termen a cauzei penale de acuzare a inculpatelor C.V. și M.V. de comiterea infracțiunilor prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c) și d) și art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal și încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul său a sumei de 500 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecare a în termen rezonabil a cauzei penale.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE:

22. Prin hotărârea din 27 octombrie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru a fost admisă parțial acțiunea depusă de P.I., prin reprezentantul legal Pașa Mihail. S-a constatat încălcarea dreptului lui P.I. la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale de învinuire a V.C. și M.V. de comiterea infracțiunii prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c) și d) și art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal. S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui I.P. suma de 50 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat pentru încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei. În rest, acțiunea civilă, în partea încasării prejudiciului moral, ce depășește suma de 50 000 de lei, a fost respinsă ca neîntemeiată.

23. Prima instanță, cu trimitere la prevederile art.2 alin.(1), art.3 alin.(2), art.4 din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr.87 din 21.04.2011, a motivat soluția de admitere parțială a acțiunii, constatând că la data de 23 septembrie 2022 și respectiv la 26 septembrie 2022, în adresa Ministerului Justiției au parvenit raporturile motivate întocmite de către Procuratura mun. Chișinău și Judecătoria Chișinău, sediul Centru privind modul de respectare a termenului rezonabil de examinare a cauzei penale de acuzare a cet. V.C. și M.V. de comiterea infracțiunilor prevăzute la art.166 alin.(2) lit.c), d) și art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal.

24. Prima instanță a reținut că prin acțiunea formulată în prezenta cauză, P.I., prin reprezentantul legal Pașa Mihail a invocat încălcarea dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei penale.

25. Instanța de judecată a notat că scopul Legii nr.87 din 21 aprilie 2011, constituie crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Acesta este unul din principalele mecanisme interne prin care se tinde la respectarea termenului optim și previzibil de soluționare al procesului.

26. Instanța de fond a subliniat că potrivit art.6§1 CEDO, judecarea cauzelor privitoare la un drept civil sau o acuzație penală, așa după cum aceste noțiuni au fost definite în jurisprudența CtEDO, urmează să fie efectuată în termen rezonabil. Mecanismul aplicat prin lege, este în a asigura persoanei interesate posibilitatea de a solicita atât urgentarea procedurilor în cursul procedurii judiciare, cât și de a încasa compensația pentru prejudiciul cauzat prin încălcarea termenului rezonabil în procesul de examinare a cauzelor sau de executare a hotărârilor instanțelor judecătorești.

27. Prima instanță a notat că potrivit jurisprudenței CtEDO, în special în cauza *Stogmuller c. Austriei*, examinarea într-un termen rezonabil a fiecărei cauze reprezintă o garanție procesuală, scopul căreia este de a proteja toți justițiabilii împotriva duratei excesive a procedurii. Asemenea dispoziție subliniază că justiția nu trebuie să fie înfăptuită cu o întârziere care ar putea compromite eficiența și credibilitatea sa.

28. Prima instanță a menționat că la examinarea cauzei privind constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei penale se va lua în calcul criteriile de apreciere a tergiversării judecării

cauzei și anume complexitatea cauzei, comportamentul părților, conduita organului de urmărire penală și importanța procesului pentru cel interesat.

29. Cu trimitere la prevederile art.20 din Codul de procedură penală, prima instanță a notat că urmărirea penală și judecarea cauzelor penale se face în termen rezonabil. Criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale sunt: complexitatea cazului; comportamentul participanților la proces; conduita organului de urmărire penală și a instanței de judecată; importanța procesului pentru cel interesat; vârsta de până la 18 ani a victimei.

30. În urma analizei raportului prezentat de Ministerul Justiției, prima instanță a stabilit că în cauza penală C.V. și M.V. au statut de inculpate în comiterea infracțiunilor prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c) și d) și art.172 alin.3) lit.a), care potrivit art.16 alin.(2) din Codul penal, sunt calificate drept infracțiuni grave și excepțional de grave.

31. Cu referire la criteriile de apreciere a termenului rezonabil sub aspectul determinării complexității, prima instanță a concluzionat că, cauza penală în care se pretinde încălcarea, prezintă o complexitate semnificativă, și anume 9 puncte din 10 pentru instrumentarea cauzelor privind aplicarea art.172 din Cod penal și 8 puncte pentru instrumentarea cauzelor privind aplicarea art.166 din Codul penal stabilite potrivit Nomenclatorului gradelor de complexitate, însă cu toate acestea nu poate să determine o justificare a duratei de examinare de mai mult de 5 ani.

32. Referitor la comportamentul reclamantului instanța de judecată a reținut că din raportul prezentat de Ministerul Justiției rezultă că acesta a avut un comportament activ în cadrul procesului, prezentându-se regulat la ședințele de judecată. Cât privește comportamentul inculpatelor, prima instanță a reținut că un număr semnificativ de ședințe nu au fost lucrative din cauza neprezentării inculpatelor cât și apărătorilor acestora.

33. Un alt criteriu de apreciere a încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei este miza (interesul) pentru cel interesat în obținerea unei soluții de la instanța de judecată pe marginea cauzei investigate.

34. La acest aspect prima instanță a considerat de a preciza că partea vătămată este un minor, iar periclitarea desfășurării procedurilor judiciare cu implicarea acestuia, este în măsură să determine revictimizarea acestuia și crearea unei afecțiuni morale perpetuate pe un termen îndelungat. Or, conform art.20 alin.(3) Codul de procedură penală,

urmărirea penală și judecarea cauzelor penale în care sunt persoane aflate în arest, precum și minori, se fac de urgență și în mod preferențial.

35. În contextul enunțat, prima instanță a concluzionat că derularea procedurilor judiciare pe un termen de peste 5 ani, determină concluzia unei încălcări a dreptului la judecare în termen rezonabil.

36. Cu trimitere la alin.(3) și alin.(4) al art.2 din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011, prima instanță a menționat că prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare. Prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o autoritate căreia statul i-a delegat atribuții de autoritate publică prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară de stat. Repararea prejudiciului se face de la bugetul de stat.

37. Totodată, prima instanță a indicat că potrivit alin.(6) al art.2 din Legea nr.87/2011, mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

38. Instanța de judecată a apreciat ca fiind întemeiate argumentele reclamantului precum că minorul P.I. a avut parte de o justiție ineficientă, fiindu-i încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale care la moment se află la faza de judecare a cauzei.

39. Cu trimitere la art.5 alin.(1) din Legea nr.87/2011, prima instanță a concluzionat ca fiind parțial întemeiată pretenția reclamantului în interesele minorului P.I. cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat în urma încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei penale. Or, suma prejudiciului moral solicitat de reclamant în sumă de 500000 de lei este vădit disproporțională și excesivă ca mărime în raport cu criteriile stabilite și principiul general al echității.

40. La acest capitol, prima instanță a reținut că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acesta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

41. Având în vedere principiile compensării echitabile, prima instanță a conchis că suma de 50 000 (cinci zeci de mii) de lei cu titlu de prejudiciu moral poate fi considerată ca o compensare ce ar aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate P.I., care corespunde practici judiciare pe cauze analogice.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL:

42. La 31 octombrie 2022, Ministerul Justiției al RM a depus apel împotriva hotărârii prime instanțe, iar la 29 martie 2023 a prezentat motivarea apelului, solicitând casarea hotărârii din 27 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei hotărâri noi de respingere integrală a acțiunii depuse de P.I. prin reprezentantul legal Pașa Mihail.

43. La 07 noiembrie 2022, P.I., prin reprezentatul legal Pașa Mihail, reprezentat de avocatul Plopa Viorel a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, iar la 27 martie 2023 a prezentat apelul motivat, solicitând casarea parțială a hotărârii din 27 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea stabilirii cuantumului prejudiciului moral în mărime de 50 000 de lei, cu emiterea în această parte a unei hotărâri noi, prin care să se încaseze din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui P.I. suma de 500 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei penale de învinuire a V.C. și V.M. de comiterea infracțiunii prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c) și d) și art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal și respingerea apelului declarat de Ministerul Justiției.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL:

44. Prin decizia din 11 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției, s-a admis apelul declarat de P.I., prin reprezentatul legal Pașa Mihail, reprezentat de avocatul Plopa Viorel și modificată hotărârea din 27 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin majorarea cuantumului prejudiciului moral încasat de la 50 000 de lei până la 150 000 de lei.

45. Instanța de apel a motivat decizia, argumentând că instanța de fond corect a stabilit starea de fapt, corect a identificat și a aplicat cadrul legal litigiului dedus judecătii, precum și corect a constatat existența criteriilor ce impun survenirea răspunderii Statului pentru încălcarea termenului rezonabil de examinare a procesului penal nr.*****. Or, după cum s-a constatat, examinarea cauzei penale, în care minorul P.I. are statut de parte vătămată, a depășit termenul de 5 ani de la momentul sesizării organului de urmărire penală, din care mai mult de 4 ani cauza penală se află la etapa de judecare în instanța de fond, iar în circumstanțele descrise, impune implicit răspunderea statului pentru lezarea drepturilor și libertăților fundamentale ale acestuia la un proces echitabil derulat într-un termen rezonabil.

46. Raportând cadrul legal citat la circumstanțele speței, instanța de apel a concluzionat că în situația descrisă, P.I. prin prezenta acțiune poate pretinde la recunoașterea încălcării dreptului său la examinarea procesului penal în termen rezonabil.

47. Nu au fost reținute argumentele Ministerului Justiției precum că respectarea întocmai a procedurii din partea instanțelor naționale de judecată cu asigurarea respectării drepturilor participanților la proces, nu poate fi interpretată drept o tergiversare al examinării cauzei, or, la caz s-a constatat cu certitudine faptul că neexaminarea cauzei în termen rezonabil nu poate fi imputată reclamantului P.I., care a manifestat un comportament de bună-credință, prezentându-se regulat la ședințele de judecată, informându-se inclusiv despre derularea procesului de pe portalul instanțelor de judecată.

48. Totodată, instanța de apel a accentuat că în perioada examinării cauzei în instanța de judecată au fost fixate un număr impunător de ședințe de judecată, potrivit raportului prezentat de instanța de judecată care judecă respectiva cauză penală, însă acestea, în mare parte, au fost amânate din cauza neprezentării unor participanți la proces, sau nu au avut loc din motive neimputabile părților.

49. Instanța de apel a dedus că contrar obligației sale de a asigura respectarea termenului rezonabil de examinare a cauzei și de a lua

măsurile în privința persoanelor care nemotivat nu se prezentau în ședință, instanța de judecată a tolerat comportamentului abuziv al acestora, nemotivând motivele amânării ședințelor, iar ca efect a contribuit la încălcarea dreptului reclamantului la examinarea cauzei în termen rezonabil.

50. Instanța de apel a evidențiat că neprezentarea nemotivată a unei inculpate sau ambelor inculpate la cel puțin 13 ședințe de judecată din: 23.05.2019, 06.12.2019, 27.12.2019, 09.03.2020, 15.07.2020, 18.06.2021, 08.10.2021, 22.12.2021, 28.02.2022, 14.03.2022, 20.04.2022, 01.06.2022, ca în consecință să favorizeze părăsirea de către inculpata M.V. a teritoriului țării, aceasta fiind anunțată în căutare la ședința din 14.03.2022.

51. La fel, neprezentarea la 2 ședințe de judecată din 21.02.2020 și 18.06.2021 a reprezentantului legal al inculpatei C.V., care este asigurat de o autoritate a statului.

52. Instanța de apel a menționat că contramandarea ședințelor de judecată în cazul a 6 ședințe de judecată, din data de 30.01.2018, 13.05.2019, 27.09.2019, 08.10.2019 și 27.05.2022 din motivul imposibilității de a forma complet, deși motivele au fost obiective, însă în cumul cu modul general de derulare a procesului, la fel a contribuit la încălcarea termenului rezonabil de examinare a procesului penal, or, drept motiv fiind invocat aflarea în concediu, examinarea unor alte cauze, sau participarea la unele activități.

53. La acest aspect, instanța de apel a precizat că în privința aflării judecătorului în concediu de odihnă anual, instanța urmează să organizeze activitatea și să gestioneze stabilirea ședințelor de judecată în așa manieră, ca acestea să nu se contrapună cu concediul, or, acest eveniment poate fi prevăzut și controlat de instanță. Aici, instanța de apel a remarcat că și în celelalte cazuri de imposibilitate de formare a completului, cu excepția concediului de boală.

54. Or, scopul Legii nr.87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient, de apărare a dreptului la examinarea în termeni rezonabil a procedurilor judiciare, în situația în care acest drept se constată ca fiind încălcat exclusiv din vina exponenților Statului, situație indubitabil constatată în actuala cauză.

55. Cu privire la cuantumul bănesc al prejudiciului moral, instanța de apel a făcut trimitere la jurisprudența CtEDO în cauza „*Deservire*” S.R.L. *contra Moldovei*, unde Curtea a concluzionat că administrației companiei reclamante urma să i se cauzeze un anumit nivel de stres și frustrare în rezultatul duratei excesive a procedurilor [...] și, apreciind durata totală a procedurilor, hotărând în baza principiilor echitabile, Curtea a acordat companiei reclamante 600 euro pentru prejudiciul moral cauzat.

56. Instanța de apel, ghidându-se de jurisprudența Curții în materie de constatare a încălcării art.6§1 CEDO manifestat prin termenele excesive de judecare a pricinilor, raportat la actuala speță, la condițiile și situațiile constatate de instanță, obiectul litigiului, durata acestuia, a concluzionat că suma de 50000 de lei dispusă spre încasare de către prima instanță cu titlu de despăgubire moral reprezintă o sumă insuficientă, care nu acoperă integral prejudiciul moral cauzat părții vătămate minore, aceasta urmând a fi majorată până la suma de 150 000 de lei, fiind luat în calcul modul de derulare a procesului, termenul acestuia, personalitatea victimei (reclamantului), care este minor, așteptările și scopul urmărit la finalizarea procedurilor judiciare și pronunțarea sentinței.

57. Pe final, instanța de apel a concluzionat că suma de 150 000 (una sută cincizeci de mii) de lei ca mărime este rezonabilă și echitabilă, compensatoare pagubelor de ordin moral cauzat lui P.I., această despăgubire corespunde criteriilor de despăgubire stabilite de CtEDO prin jurisprudența sa, iar suma cerută de partea reclamantă de 500 000 de lei este una exagerată și excesivă ca mărime, nefiind justificată.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS:

58. *La 11 septembrie 2023*, avocatul Viorel Plopa în interesele minorului P.I. a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea parțială a deciziei din 11 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, în partea stabilirii mărimii prejudiciului moral de 150 000 de lei, cu emiterea în această parte a unei hotărâri noi de admitere integrală a pretenției respective, cu încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul minorului P.I. prejudiciul moral în mărime de 500 000 de lei cauzat prin încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei penale de învinuire a V.C. și V.M. în comiterea infracțiunilor prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c) și d) și art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal, în rest, decizia instanței de apel să fie menținută.

59. La 11 septembrie 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea deciziei din 11 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 27 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea admiterii parțiale a acțiunii depuse de P.I., prin reprezentantul legal Pașa Mihail, cu emiterea în această parte a unei hotărâri noi de respingere integrală a acțiunii depuse de P.I., prin reprezentantul legal Pașa Mihail, ca neîntemeiată, sau, după caz, modificarea deciziei instanței de apel și hotărârea primei instanțe, în partea ce ține de încasarea din bugetul de stat a prejudiciului moral în sensul diminuării sumei corespunzător sumelor acordate în cauza similară de Curtea Europeană și instanțele judecătorești naționale.

SOLICITĂRILE RECURENȚILOR:

60. În susținerea recursului avocatul Viorel Plopa în interesele minorului P.I. a invocat că instanța de apel a oferit o despăgubire neproportională. La stabilirea valorii prejudiciului care urmează a fi recuperat de către stat pentru încălcarea dreptului minorului P.I. la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale, deși în motivarea hotărârii a indicat circumstanțe importante ale cauzei, făcând o apreciere eronată a importanței acestora și a valorii prejudiciului care urmează a fi acordat părții vătămate minore.

61. Potrivit practicii judiciare pentru situațiile în care părțile nu au fost minore, instanțele de judecată au oferit despăgubiri în temeiul Legii nr.87/2011, cu sume bănești similare.

62. Cauza penală, în care minorul P.I. are statut de parte vătămată la momentul depunerii cererii de chemare în judecată, era examinată peste 5 ani în prima instanță. În cadrul acestei cauze a fost înaintată o acțiune civilă în interesele părții vătămate minore în care sunt invocate motive importante care necesită soluționarea acesteia în termeni restrânși fiind vorba despre restituirea cheltuielilor pentru recuperarea și reabilitarea minorului, inclusiv repararea prejudiciului moral cauzat acestuia.

63. Deși instanța de apel a luat în considerare prevederile art.20 alin.(3) din Codul de procedură penală, totuși nu a dat importanță acestui aspect, prin ce a diminuat neîntemeiat suma prejudiciului moral care urmează să fie încasat de partea vătămată minoră P.I.

64. Reprezentantul împuternicit al recurentului a invocat că prezenta cauză este relevantă pentru consolidarea și uniformizarea jurisprudenței Curții Supreme de Justiție. La stabilirea mărimii sumei necesare pentru repararea prejudiciului cauzat minorului P.I. nu au fost suficient motivate garanțiile legale, precum și practica instanțelor de judecată care urmează a fi raportate la situația de fapt al economiei naționale și necesitățile persoanei prejudiciate, reieșind de vârsta acesteia și posibilitățile pe care le are.

65. Potrivit datelor Biroului National de Statistică din 10 februarie 2023, cu titlu „Evoluția prețurilor de consum în Republica Moldova în luna ianuarie 2023”, este indicat „Prețurile medii de consum în luna ianuarie 2023 comparativ cu luna ianuarie 2022 (ultimele 12 luni) au crescut cu 27,3%, inclusiv la produse alimentare cu 28,6%, mărfuri nealimentare cu 18,4% și servicii prestate populației cu 38,6%.

66. Cele enunțate denotă că practica de care s-a condus instanța de apel la determinarea mărimii despăgubirii nu mai este actuală, ceea ce denotă că instanța de apel nu a oferit o soluție echitabilă reclamantului minor, or, accesul la justiție și dreptul la satisfacție efectivă din partea instanței de judecată este garantat minorului P.I. prin prevederile art.20 din Constituție și art.6 CEDO.

67. Cu trimitere la prevederile art.53 alin.(1) din Constituție, art.2 alin.(1), (3), (4) și (7) din Legea nr.87/2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, art.20 alin.(3) din Codul de procedură penală, reprezentantul împuternicit al recurentului a indicat că mărimea prejudiciului oferit de instanța de apel recurentului/reclamant minor P.I. constituie o sumă insuficientă pentru recuperarea despăgubirii cauzate prin încălcarea dreptului la judecare în termen a cauzei penale, din care motiv decizia instanței de apel urmează să fie modificată parțial în partea stabilirii sumei de 150000 de lei cu titlu de despăgubire cu majorarea acesteia până la 500 000 de lei.

68. *În drept*, avocatul Viorel Plopa în interesele minorului P.I. a întemeiat recursul pe prevederile art.432 din Codul de procedură civilă, în redacția legii în vigoare din 01 septembrie 2023, în special pe prevederile alin.(1) lit.a), b) și e) potrivit cărora, recursul este admis dacă: a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme

de Justiție; e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

69. *Cât privește recursul declarat de Ministerul Justiției*, acesta susține că instanța de apel a adoptat o decizie contrară jurisprudenței CtEDO privind aplicarea art.6, contrară interpretării Legii nr.87/2011 dată de către jurisprudența Curții Supreme de Justiție, întrucât în mod eronat a fost admis dreptul părții vătămate de a solicita tergiversarea unei cauze penale sub aspect penal, nefiind analizate circumstanțe ce vizează aspectul civil al cauzei și anume, data recunoașterii părții vătămate în calitate de parte civilă, data depunerii acțiunii civile și necesitatea calculării termenului rezonabil de examinare a cauzei în privința intimatului de la data depunerii acțiunii civile.

70. Recurentul consideră că instanța de apel a calculat incorect termenul rezonabil de examinare a cauzei față de partea vătămată I.P., de la momentul sesizării organului de urmărire penală și doar sub aspect penal, luând în considerare doar calitatea procesuală de parte vătămată a intimatului în cadrul procesului penal și nu a determinat cu certitudine perioada supusă controlului prin prisma Legii nr.87/2011, cu indicarea momentului de început și sfârșit.

71. Recurentul a remarcat că în cazul procedurilor penale cel mai complicat moment este identificare a două aspecte, și anume, dacă procedurile fac parte din sfera penalului în sensul art.6 CEDO și dacă persoanei care pretinde violarea dreptului său la durata procedurilor i s-a înaintat o acuzație în materie penală.

72. Articolul 6 CEDO sub aspectul penal poate fi invocat numai de persoana căreia i s-a înaintat o acuzație. Astfel, în materia pretinselor violări a duratei procedurilor penale, victimele, persoanele care au înaintat o sesizare, martorii, alte persoane participante în proces, înafară de acuzat (bănuț, învinuit, inculpat) nu pot pretinde încălcarea dreptului la durata nerezonabilă a procedurilor penale. Excepție fiind când victima unei infracțiuni pretinde durata nerezonabilă a procedurilor penale în legătură cu imposibilitatea soluționării aspectului civil. Cu toate acestea, calculul duratei procedurilor urmează a fi apreciat începând cu momentul înaintării acțiunii civile și doar luându-se în considerare criteriile aplicabile procedurilor civile. Aici, instanța de apel trebuia să determine dacă procedura a cărei tergiversare o invocă intimatul se referă la aspectul civil sau penal.

73. La caz, P.I., prin reprezentantul legal Pașa Mihail a solicitat constatarea încălcării termenului rezonabil de examinare a cauzei penale

de învinuire a V.C. și V.M. de comiterea infracțiunilor prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c), d) și art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal, calificând perioada de peste 5 ani de examinare a prezentei cauze drept tergiversare.

74. În opinia recurentului, intimatul a invocat tergiversarea cauzei sub aspect penal, solicitare care nu cade sub incidența Legii nr.87/2011 și art.6 CEDO, întrucât deține calitatea procesuală de parte vătămată în cadrul procesului penal.

75. P.I. este în drept să invoce tergiversarea examinării cauzei penale sub aspectul civil, identificând o circumstanță de fapt invocată de către ultimul în acțiune, și anume faptul depunerii în cadrul procesului penal la faza urmării penale la 05 mai 2017 a acțiunii civile de către reprezentantul legal al minorului P.I., tatăl acestuia Pașa Mihail, prin care a solicitat încasarea din contul învinuitelor C.V. și M.V. a sumei de 2334,73 de lei cu titlu de prejudiciu material și 900 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral.

76. La 20 iunie 2017, a fost emisă de către ofițerul de urmărire penală a SCAUP a DP mun. Chișinău, M.P., ordonanța de recunoaștere în calitate de parte civilă a reprezentantului legal al părții vătămate minore P.I., pe tatăl Pașa Mihail. În cadrul ședinței din 31 iulie 2020, instanța de judecată prin încheiere protocolară a anexat acțiunea civilă la materialele dosarului penal.

77. În viziunea Ministerului Justiției, P.I. este îndreptățit să invoce tergiversarea examinării cauzei penale doar sub aspect civil din momentul depunerii acțiunii civile – 05 mai 2017 – până la data depunerii prezentei cereri în temeiul Legii nr.87/2011. Prin urmare, termenul matematico-calendaristic de examinare a cauzei este de 5 ani 1 lună și 2 zile.

78. În urma excluderii tuturor perioadelor în care ședințele de judecată nu au avut loc din motive obiective: concediu (10 luni 18 zile); starea epidemiologică (6 luni 21 de zile), efectuarea expertizei judiciare (5 luni 5 zile), se obține în ansamblu a procedurilor aproximativ 3 ani, ceea ce corespunde garanției procedurale privind examinarea cauzei în termen rezonabil prevăzut de art.6 CEDO.

79. Recurentul consideră că instanța la examinarea cauzei penale a luat toate măsurile legale, necesare în vederea contracarării comportamentului abuziv al inculpatelor, exprimat prin neprezentarea la mai multe ședințe de judecată, precum și aducerea forțată a acestora, iar amânarea ședințelor a fost motivată de instanță.

80. Ministerul Justiției apreciază că instanțele de judecată ierarhic inferioare în mod eronat au constatat că a fost încălcat dreptul părții vătămate I.P. Examinarea cauzei penale sub aspect civil în privința părții vătămate/civile P.I. în termen rezonabil de circa 3 ani, raportat la complexitatea cauzei, comportamentul inculpatelor și a altor participanți, conduita instanței de judecata, sarcina de lucru a judecătorului, nu constituie o încălcare în sensul Legii nr.87/2011 și art. CEDO.

81. De asemenea, Ministerul Justiției a indicat că instanțele de judecată ierarhic inferioare eronat au apreciat mărimea prejudiciului moral, fără a elucida pe deplin toate circumstanțele importante ale cauzei.

82. Consideră că instanța de apel nu a motivat suficient decizia privind stabilirea cuantumului prejudiciului moral în mărime de 150 000 de lei, care este una excesivă și disproporțională principiilor compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, nefiind stabilite suferințele morale de o asemenea intensitate, precum și la stabilirea mărimii despăgubirilor se impune necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul suferit să aibă un efect compensatoriu și nu trebuie să constituie venituri nejustificative.

83. În viziunea recurentului, suma de 150 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral dispusă spre încasare de către instanța de apel este exorbitantă ca mărime în raport cu realitatea economică și socială din țară.

84. *În drept*, Ministerul Justiției a întemeiat recursul pe prevederile art.432 din Codul de procedură civilă, în redacția legii în vigoare din 01 septembrie 2023, în special pe prevederile alin.(1) lit.a), b) și e) potrivit cărora, recursul este admis dacă: a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție; e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

85. Întru respectarea drepturilor părților la un proces echitabil, la 07 noiembrie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa Ministerului Justiției, P.I., Pașa Mihail și avocatului Plopa Viorel copia recursurilor, cu înștiințarea despre depunerea obligatorie a referințelor, însă părțile nu și-au valorificat acest drept procedural și nu au prezentat referințe.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ:

86. Articolul 434 alin.(1) și (2) din Codul de procedură civilă prevede că:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

87. Prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023.

88. În conformitate cu prevederile art.XI alin.(3) din Legea nr.246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor *în vigoare la data depunerii recursului*.

89. Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

90. Recursurile declarate la *11 septembrie 2023* de către avocatul Plopa Viorel în interesele minorului P.I. și Ministerul Justiției au fost depuse după data intrării în vigoare a Legii nr.246 din 31 iulie 2023, în vigoare din 01 septembrie 2023 și vor fi examinate în baza temeiurilor de drept în vigoare la data depunerii recursurilor.

91. Articolul 432 alin.(1) și (2) din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr.246 din 31.07.2023, în vigoare din 01.09.2023) statuează că:

„(1) Recursul este admis dacă: a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție; c) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen; d) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces; e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor; f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(2) Temeiurile menționate la alin.(1) lit.d)–f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.”

92. Totodată, având în vedere că legea procesual-civilă impune obligații noi, prin care se anulează sau care reduc drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare, nu are putere retroactivă recursul se va examina conform procedurii de judecare a recursurilor în vigoare la data depunerii acestora (*11 septembrie 2023*), deoarece după sensul său norma referitoare la temeiuri cuprinde și

procedura, or, temeiurile nu pot fi separate de procedura de examinare și soluționare, ele constituind un tot întreg organic.

93. Articolul 431 alin.(1)-(4) din Codul de procedură civilă statuează că:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.

(2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

(3) Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

(4) Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

94. Articolul 444 din Codul de procedură civilă remarcă că:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces.”

95. Articolul 442 alin.(1) din Codul de procedură civilă indică că:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art.432.”

96. Articolul 432 alin.(1) lit.a), b) și e) din Codul de procedură civilă statuează că:

„(1) Recursul este admis dacă: a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție; e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.”

97. Articolul 445 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură civilă prevede că:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept: **f) să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.**”

98. Articolul 373 alin.(1)-(2) din Codul de procedură civilă reglementează că:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.”

99. Articolul 118 alin.(1) din Codul de procedură civilă învederează că:

„(1) Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.”

100. Articolul 239 din Codul de procedură civilă stipulează că:

„Hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.”

101. Articolul 5 alin.(1) din Codul de procedură civilă relevă că:
„(1) Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.”

102. Articolul 53 alin.(2) din Constituție statuează că:
„(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

103. Articolul 1 alin.(1) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești prevede că:

„(1) Scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.”

104. Articolul 2 alin.(1)-(4) și alin.(6)-(7) din Legea nr.87/2011 stipulează că:

„(1) Orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

(2) Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

(3) Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

(4) Prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o autoritate căreia statul i-a delegat atribuții de autoritate publică prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară de către stat. Reparația prejudiciului se face de la bugetul de stat.

(6) Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

(7) Organul care reprezintă statul în instanță de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.”

105. Articolul 3 alin.(2) din Legea nr.87/2011 învederează că:

„(2) În cauzele în care se pretinde încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, cererea de chemare în judecată poate fi depusă în cadrul examinării cauzei în fond sau în decursul a 6 luni de la intrarea în vigoare a ordonanței procurorului de încetare a urmăririi penale sau de scoatere de sub urmărire penală ori a actului judecătoresc de dispoziție.”

106. Articolul 4 alin.(1) din Legea nr.87/2011 reglementează că:

„(1) Sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.”

107. Articolul 5 alin.(1) din Legea nr.87/2011 prevede că:

„(1) În urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.”

108. Articolul art.20 alin.(1)-(4) din Codul de procedură penală statuează că:

„(1) Urmărirea penală și judecarea cauzelor penale se face în termene rezonabile.

(2) Criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale sunt: 1) complexitatea cazului; 2) comportamentul participanților la proces; 3) conduita organului de urmărire penală și a instanței de judecată; 3¹) importanța procesului pentru cel interesat; 4) vârstă de până la 18 ani a victimei.

(3) Urmărirea penală și judecarea cauzelor penale privind infracțiunile de corupție, cele conexe actelor de corupție, a cauzelor penale în care sunt persoane aflate în arest, precum și minori se fac de urgență și în mod prioritar.

(4) Respectarea termenului rezonabil la urmărirea penală se asigură de către procuror, iar la judecarea cazului – de către instanța respectivă.”

109. Articolul 19 alin.(1) și alin.(5) din Codul civil prevede că:

„(1) În condițiile legii, persoana lezată într-un drept al ei sau într-un interes recunoscut de lege poate cere repararea integrală a prejudiciului patrimonial și nepatrimonial cauzat astfel.

(5) Repararea prejudiciului presupune repunerea persoanei lezate în situația în care s-ar fi aflat dacă prejudiciul nu se producea.”

110. Articolul 2036 alin.(1)-(3) din Codul civil reglementează că:

„(1) În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.

(2) Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial.

(3) Repararea prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune

administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.”

111. Articolul 2037 din Codul civil relevă că:

„(1) Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

(2) Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

(3) La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.”

MOTIVAREA INSTANȚEI DE RECURS:

112. Cu referire la termenul de depunere a recursurilor, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei, în ședință publică, la *11 mai 2023*.

113. Din actele cauzei rezultă că la *12 iulie 2023*, prin intermediul poștei electronice, Curtea de Apel Chișinău a expediat copia deciziei motivate din *11 mai 2023*, în adresa avocatului recurentului Plopa Viorel și Ministerului Justiției, fapt ce rezultă din scrisoarea electronică anexată la dosar (f.d.149).

114. Astfel, recursurile declarate la *11 septembrie 2023* de către Viorel Plopa în interesele minorului P.I. și Ministerul Justiției, se consideră ca fiind depuse în interiorul termenului legal prevăzut la art.434 CPC.

115. Se reține că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile de drept prevăzute în art.432 din Codul de procedură civilă, în redacția legii în vigoare la data declarării recursului.

116. Soluționând admisibilitatea recursurilor, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la art.440 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de avocatul Plopa Viorel în interesele minorului P.I. și Ministerul Justiției, sunt admisibile și în continuare vor fi examinate în același complet de judecată.

117. Studiind materialele dosarului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de avocatul Plopa Viorel în interesele minorului P.I., urmează a fi respins, iar recursul declarat de Ministerul Justiției urmează a fi admis, casată decizia

instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe, din motivele ce succed.

118. Din analiza recursurilor declarate Viorel Plopa în interesele minorului P.I. și Ministerul Justiției rezultă că drept temei de declarare a recursurilor s-a invocat în esență prevederile art.432 din Codul de procedură civilă, în redacția legii în vigoare din 01 septembrie 2023, în special pe prevederile alin.(1) lit.a), b) și e), potrivit cărora, recursul este admis dacă: a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție; e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

119. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, reținând că recurenții Viorel Plopa în interesele minorului P.I. și Ministerul Justiției au făcut trimitere la temeiurile de drept prevăzute de art.432 alin.(1) lit.a), b) și e) din Codul de procedură civilă, a stabilit că decizia contestată a Curții de Apel Chișinău este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție pe cauze similare.

120. Recapitulând esența litigiului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că la 08 iunie 2022, P.I. prin intermediul reprezentatului legal Pașa Mihail s-a adresat în judecată cu prezenta acțiune împotriva Ministerului Justiției, solicitând prin prisma Legii nr.87/2011 constatarea încălcării dreptului său la judecarea în termen a cauzei penale nr.***** (număr de referință *****) de acuzare a inculpatelor C.V. și M.V. de comiterea infracțiunilor prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c) și d) și art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal și încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul său a sumei de 500 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecare a în termen rezonabil a cauzei penale.

121. Judecătoria Chișinău, sediul Centru, fiind investită cu judecarea cauzei în prima instanță, prin hotărârea din 27 octombrie 2022 a admis parțial acțiunea depusă de P.I., prin reprezentantul legal Pașa Mihail. A constatat încălcarea dreptului lui P.I. la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale de învinuire a V.C. și M.V. de comiterea infracțiunii prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c) și d) și art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal. A încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui I.P. suma de 50 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat pentru încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei. În rest, acțiunea în partea încasării prejudiciului moral ce depășește suma de 50 000 de lei, a fost respinsă ca neîntemeiată.

122. Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 31 octombrie 2022 și respectiv la 07 noiembrie 2022, Ministerul Justiției și P.I., prin reprezentatul legal Pașa Mihail, reprezentat de avocatul Plopa Viorel au declarat apeluri împotriva hotărârii primei instanțe.

123. Curtea de Apel Chișinău, judecând cauza în apel, prin decizia din 11 mai 2023 a respins apelul declarat de Ministerul Justiției, a admis apelul declarat de Viorel Plopa în interesele minorului P.I. și a modificat hotărârea din 27 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin majorarea cuantumului prejudiciului moral încasat de la 50 000 de lei până la 150 000 de lei.

124. Instanța de apel a considerat că suma de 50 000 de lei dispusă spre încasare de către prima instanță cu titlu de despăgubire morală reprezintă o sumă insuficientă, care nu acoperă integral prejudiciul moral cauzat părții vătămate minore, aceasta urmând a fi majorată până la suma de 150 000 de lei, fiind luat în calcul modul de derulare a procesului, termenul acestuia, personalitatea victimei (reclamantului), care este minor, așteptările și scopul urmărit la finalizarea procedurilor judiciare și pronunțarea sentinței.

125. Instanța de apel a concluzionat că suma de 150 000 de lei ca mărime este rezonabilă și echitabilă, compensatoare pagubelor de ordin moral cauzat persoanei vizate, această despăgubire corespunzând și criteriilor de despăgubire stabilite de CtEDO prin jurisprudența sa, iar suma cerută de partea reclamantă de 500 000 de lei fiind una exagerată și excesivă ca mărime.

126. Analizând materialele dosarului în raport cu normele juridice pertinente la caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că atât prima instanță, cât și instanța de apel au stabilit corect raportul juridic litigios, au identificat corect normele ce-l guvernează și au stabilit corect natura drepturilor încălcate, însă, la stabilirea cuantumului sumei ce urmează a fi încasată cu titlu de prejudiciu moral cauzat reclamantului prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale nr.***** (număr de referință *****), instanța de apel nu a ținut cont de jurisprudența CEDO și cea națională în litigii similare, stabilită în baza criteriilor de determinare a mărimii compensației pentru prejudiciul moral cauzat, pe când prima instanță a determinat corect mărimea prejudiciului moral dispus spre încasare în beneficiul recurentului/reclamant P.I., fapt ce atestă că hotărârea primei instanțe este una legală și întemeiată, din motivele ce succed.

127. Astfel, după cum rezultă din art.4 din Legea nr.87/2011, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei îi revine Ministerului Justiției, care prezintă în acest

sens un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil.

128. Din conținutul raporturilor motivate întocmite de Procuratura mun. Chișinău și de Judecătoria Chișinău (f.d.44-64) privind modul de respectare a termenului rezonabil de examinare a cauzei penale nr.***** (număr de referință *****) de acuzare a V.C. și M.V. de comiterea infracțiunilor prevăzute la art.166 alin.(2) lit.c) și lit. d) și art. 72 alin.(3) lit.a) din Codul penal, rezultă că la 24 august 2016 în Registrul de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni al Inspectoratului de Poliție Botanica al DP Chișinău a fost înregistrată cu nr.***** înștiințarea depusă de Mihail Pașa cu privire la faptul comiterii infracțiunii la 23 august 2016 de către V.M. și V.C. în privința fiului său minor P.I.

129. La 11 noiembrie 2016, procurorul în Procuratura mun. Chișinău, D.B. a dispus pornirea urmăririi penale nr.***** în temeiul unei bănuieli rezonabile de comitere a infracțiunii prevăzute la art.174 alin.(1) din Codul penal de către C.V. și M.V. în privința minorului P.I., cu caracter *****.

130. La 07 decembrie 2016, prin ordonanța organului de urmărire penală Pașa Mihail a fost recunoscut în calitate de reprezentant legal al victimei.

131. La 07 decembrie 2016, prin ordonanța organului de urmărire penală, minorul P.I. a fost recunoscut în calitate de parte vătămată în cauza penală.

132. La 05 mai 2017, reprezentantul legal al părții vătămate minore P.I., Pașa Mihail a depus în cadrul urmăririi penale nr.***** cerere, prin care în temeiul art.61 alin.(1) din Codul de procedură penală, a solicitat să fie recunoscut în calitate de parte civilă atât personal, cât și în numele părții vătămate minore P.I. (f.d.12).

133. La aceeași dată, **05 mai 2017**, la etapa urmăririi penale, reprezentantul legal al părții vătămate Pașa Mihail, în temeiul art.219 alin.(1) și alin.(2) pct.4), alin.(3) pct.1), alin.(4) și art.221 din Codul de procedură penală, a depus acțiune civilă, solicitând încasarea din contul inculpatelor C.V. și M.V. în beneficiul părții vătămate minore P.I. a sumei de 2334,73 de lei cu titlu de prejudiciu material și 900 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral (f.d.11).

134. La 10 august 2017, prin ordonanțele procurorului în procuratura mun. Chișinău, oficiul principal, D.B, au fost puse sub învinuire C.V. și M.V. în baza art.172 alin.(3) lit.a), art.166 alin.(2) lit.c), d) din Codul penal și aplicate față de acestea măsurii preventive sub formă de a nu părăsi țara.

135. La 25 octombrie 2017, au fost aplicate față de învinuitele C.V. și M.V. a măsurilor preventive de obligației de nepărăsire a localității, cu luare obligațiilor în scris.

136. La 25 octombrie 2017 a fost întocmit rechizitoriul, la aceeași dată fiind înmănat învinuitelor.

137. La 27 octombrie 2017, cauza penală de acuzare a inculpatelor C.V. și M.V. de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c), d) și art.172 alin.(3) lit.a) din Codul penal a fost expediată la Judecătoria Chișinău, sediul Central.

138. Cauza penală nominalizată a fost înregistrată la Judecătoria Chișinău, sediul Centru la 08 noiembrie 2017, fiind dispusă numirea ședinței preliminare la 23 noiembrie 2017.

139. La ședința de judecată din data de 23.11.2017 nu s-au prezentat apărătorii T.E. și T.S., astfel ședința de judecată s-a amânat pentru data de 21 decembrie 2017.

140. Ședința de judecată din 21.12.2017 nu a avut loc din cauza că președintele completului D.C. s-a aflat în concediu, astfel următoarea ședință fiind stabilită pentru 30 ianuarie 2018.

141. Ședința de judecată din 30 ianuarie 2018 nu a avut loc din cauza că judecătorul S.T. se afla în concediu medical, astfel ședința de judecată a fost amânată pentru data de 01 martie 2018, ora 14:30.

142. Ședința de judecată stabilită pentru data de 01.03.2018 a fost amânată, din motivul lipsei raportului de expertiză psihiatrică, care se efectuează de către medicii psihiatri, fiind stabilită următoarea ședință pentru data de 19 aprilie 2018, ora 10:00.

143. În cadrul ședinței de judecată din 19.04.2018 nu s-au prezentat apărătorul părții vătămate, Plopa Viorel, apărătorul inculpatei, M.V., avocatul G.O., cât și nefinalizarea expertizei medico – psihiatrică, astfel procesul a fost amânat pentru data de 18 mai 2018, ora 12:00.

144. În cadrul ședinței de judecată din 18.05.2018 nu s-a prezentat procurorul P.G., care a informat instanța că se află într-o altă ședință de judecată, iar din cauza lipsei raportului de expertiză psihiatrică, ședința a fost amânată pentru 6 august 2018.

145. Ședința de judecată din 06.08.2018 a avut loc, fiind anunțată întrerupere până pe data de 07.08.2018.

146. Ședința de judecată din 07.08.2018 a avut loc, fiind anunțată întrerupere până pe data de 05.09.2018.

147. Ședința de judecată stabilită pentru 05.09.2018 nu a avut loc, pe motiv că cauza penală se află la Curtea de Apel Chișinău, pentru examinarea recursului depus reprezentantul legal părții vătămate, Pașa Mihail, apărătorul părții vătămate, Plopa Viorel, împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Central din 07.08.2018, prin care s-a

respins cererea cu privire la asigurarea acțiunii depusă de reprezentantul legal al părții vătămate, Plopa Viorel.

148. La ședința de judecată din 07.09.2018 nu s-au prezentat, procurorul, P.G. și reprezentantul legal al inculpatei, C.M., fiind admis demersul apărătorului H.O., în interesele inculpatei C.V. cu privire la desemnarea din oficiu a unui reprezentant legal, ședința de judecată, fiind întreruptă, până la 02.10.2018.

149. Ședința de judecată stabilită pentru 02.10.2018 a fost amânată pentru data de 02.11.2018, din motivul lipsei apărătorului G.O., care a solicitat amânarea ședinței de judecată, pe motiv că se află peste hotarele țării.

150. La ședința de judecată din 02.11.2018 nu s-a prezentat reprezentantul legal al inculpatei C.V., iar procurorul P.G. a solicitat desemnarea unui reprezentant legal din cadrul Preturii sectorului Botanica, astfel instanța a considerat imposibil a petrece ședința de judecată, fiind stabilită următoarea ședință de judecată pentru 09.11.2018, ședința fiind contramandată, din cauza că judecătorul B.A. se află în concediu neplătit, fiind stabilită următoarele ședințe de judecată pentru 16 noiembrie 2018.

151. Ședința de judecată din 16.11.2018 nu a avut loc din motiv că președintele completului D.C. și judecătorul S.T. s-au aflat în concediu medical, fiind stabilită ședința pentru data de 22.11.2018, care la fel nu a avut loc din motivul că judecătorul S.T. s-a aflat în concediu medical, fiind stabilită următoarea ședință de judecată pentru 08.02.2019.

152. Prin încheierea din 23 noiembrie 2018, s-a stabilit următoarea ședință de judecată pentru data de 08 februarie 2019, însă, judecătorul raportor B.A. la data de 06 februarie 2019 s-a adresat cu solicitare către Președintele Judecătoriei Chișinău, Ț.R. de a modifica încheierea vicepreședintelui Judecătoriei Chișinău, sediul Central din 09 noiembrie 2017 prin înlocuirea judecătorului S.T. care se află în concediu medical pe un termen nedeterminat, cu un alt judecător din cadrul Judecătoriei Chișinău, în calitate de membru al completului, pentru examinarea cauzei penale de învinuire a lui C.V. și M.V. de comitere a infracțiunilor prevăzute la art. 172 alin. (3) lit. a) și art. 166 alin. (2) lit. c) și d) Cod Penal al R.M.

153. Ședința de judecată din 08.02.2019 nu a avut loc din motiv că, membrul completului, judecătorul S.T., s-a aflat în concediu medical.

154. Prin încheierea din 12 februarie 2019, emisă de Președintele Judecătoriei Chișinău, s-a dispus modificarea completului de judecată, format din D.C. – președintele completului, B.A. - judecător raportor și judecătorul S.T., și anume, judecătorul S.T. s-a înlocuit cu judecătorul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, P.P. Prin încheierea din 25

februarie 2019 s-a stabilit următoarea ședință de judecată pentru data de 29 martie 2019.

155. În cadrul ședinței de judecată din 29 martie 2019 s-au prezentat procurorul L.V., inculpatele C.V., M.V., apărătorii, H.O., G.O., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, apărătorul părții vătămate, Plopa Viorel, reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C.. S-a dispus începerea examinării cauzei în fond. Instanța a admis demersul procurorului, L.V., cu privire la anunțarea unei întreruperi pentru ca reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail să se pregătească pentru a fi audiat.

156. Instanța a propus participanților la proces de a fi fixată următoarea ședință de judecată pentru data de 22 aprilie 2019, ora 10:00 sau 22 aprilie 2019, ora 14:00, însă apărătorul H.O. a menționat că se află în imposibilitate de a se prezenta având deja fixate mai multe ședințe de judecată. A fost propusă data de 23 aprilie 2019, însă apărătorii H.O. și G.O., au menționat că, se află în imposibilitate de a se prezenta, având fixate ședință de judecată. Instanța de comun acord cu participanții la proces, a întrerupt ședința de judecată pentru data de 24 aprilie 2019, ora 14:30. Totodată instanța, ținând cont că în ședință de judecată erau prezenți toți participanții la proces, a stabilit de comun acord cu aceștia, datele ulterioarelor ședințe de judecată, și anume: 13 mai 2019, ora 16:00; 20.05.2019, ora 15:30; 23.05.2019, ora 14:30.

157. În ședința de judecată din 24 aprilie 2019 s-au prezentat procurorul L.V., inculpatele C.V., M.V., apărătorii H.O., G.O., reprezentantul legal al părții vătămate, Plopa Viorel, reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C., cât și martorului P.N. S-a audiat reprezentantul părții vătămate, Pașa Mihail și martorul P.N..

158. Instanța a dispus întreruperea ședinței de judecată din motiv că, timpul preconizat pentru ședința de judecată a expirat, pentru data stabilită anterior, și anume pentru 13 mai 2019.

159. Instanța a constatat că președintele completului D.C. s-a aflat în imposibilitate de a se prezenta din motiv că era antrenat în alte ședințe de judecată, astfel s-a anunțat întreruperea ședinței de judecată pentru data de 20 mai 2019.

160. În ședința de judecată din 20 mai 2019 s-au prezentat procurorul L.V., inculpatele C.V., M.V., apărătorii H.O., G.O., reprezentantul legal al părții vătămate Pașa Mihail, apărătorul părții vătămate Plopa Viorel, reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C. Instanța a constatat că, judecătorul P.P. s-a aflat în imposibilitate de a se prezenta din motiv că era antrenat în alte ședințe de judecată, astfel s-a anunțat întreruperea ședinței de judecată pentru data de 23 mai 2019.

161. În ședința de judecată din 23 mai 2019 s-au prezentat procurorul L.V., apărătorii H.O., G.O., apărătorul părții vătămate Plopa

Viorel, reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C., martorii C.G. și O.A. În ședința de judecată nu s-au prezentat inculpatele C.V., M.V., cât și reprezentantul legal al părții vătămate Pașa Mihail. Instanța soluționând chestiunea cu privire la posibilitatea continuării ședinței de judecată în lipsa inculpatelor, a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi până la data de 14 august 2019, însă apărătorul H.O. a menționat că la data de 14 august 2019, se va afla în concediu anual de odihnă. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 01 august 2019, ora 09:30, însă apărătorul G.O. a precizat că în prima parte a zilei are fixate deja ședințe de judecată. S-a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 01 august 2019, ora 14:30, astfel de comun acord cu participanții la proces, s-a dispus anunțarea unei întreruperi până la data de 01 august 2019. S-a stabilit preventiv data și ora ulterioarelor ședințe de judecată și anume: 05 august 2019, ora 14:30 și 06 august 2019, ora 09:30.

162. În ședința de judecată din 01 august 2019 s-au prezentat procurorul, L.V., apărătorii H.O., G.O., apărătorul părții vătămate Plopa Viorel, reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C., inculpatele M.V., C.V., cât și reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail. În ședința de judecată nu s-au prezentat martorii C.G. și O.A.. Instanța a constatat că, la data de 10.07.2019 a fost examinată cererea de accelerare depusă de reprezentantului părții vătămate, avocatul Plopa Viorel, prin care a fost respinsă. Potrivit cuprinsului încheierii nominalizate mai sus s-a constatat că judecătorul D.C., prin ordinul nr. 36 din 15 mai 2019 se află în concediu anual de odihnă pentru perioada 03 iunie 2019-19 iulie 2019, iar judecătorul P.P., prin ordinul nr. 118 din 18 iunie 2019 se află în concediu anual de odihnă pentru perioada 15 iulie 2019- 13 august 2019, astfel instanța a adus la cunoștință despre imposibilitatea întrunirii completului de judecată. Astfel, a propus participanților la proces de a anunța o întrerupere până la data de 15 august 2019, ora 10:00, însă apărătorul H.O. a precizat că în perioada 15 august 2019-15 septembrie 2019 se va afla în concediu anual de odihnă.

163. Instanța a propus ca ședința de judecată să fie întreruptă pentru data de 14 august 2019, ora 10:00. Apărătorul, G.O., a menționat că în luna august va pleca în concediu anual de odihnă, însă nu cunoaște la moment data concretă. S-au contramandat ședințele de judecată fixate pentru data de 05 august 2019 și 06 august 2019, ținând cont că membrul completului, judecătorul P.P. se află concediu anual de odihnă. Instanța a comunicat participanților la proces că, judecătorul raportor B.A. din data de 19 august 2019 va pleca în concediu anual de odihnă, propunând acestora stabilirea ulterioarelor ședințe de judecată. De comun acord cu participanții la proces s-au stabilit următoarele ședințe de judecată pentru

data de 27 septembrie 2019, instanța întrerupând ședința de judecată până la data de 14 august 2019.

164. În ședința de judecată din 14 august 2019 s-au prezentat procurorul L.A., apărătorul părții vătămate Plopa Viorel, reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C., inculpatele M.V. și C.V. În ședința de judecată nu s-au prezentat apărătorii H.O., G.O., cât și martorii C.G. și O.A. Instanța a întrerupt ședința pentru data de 27 septembrie 2019.

165. În ședința de judecată din 27 septembrie 2019 s-au prezentat procurorul L.A., apărătorul părții vătămate Plopa Viorel, reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C., inculpatele M.V., C.V., apărătorii H.O. și G.O. În ședința de judecată nu s-au prezentat inculpatele M.V. și C.V. Instanța de judecată a adus la cunoștința participanților la proces că, președintele ședinței, judecătorul D.C. se află în imposibilitate de a se prezenta în ședința de judecată, din motiv că, se află la Adunarea Generală a Judecătorilor. S-a întrerupt ședința de judecată până la data de 08 octombrie 2019.

166. Ședința de judecată din 08 octombrie 2019 nu a avut loc, deoarece președintele completului, judecătorul D.C. s-a aflat în imposibilitate de a se prezenta în ședința de judecată. S-a stabilit următoarea ședință de judecată pentru data de 27 noiembrie 2019.

167. În ședința de judecată din 27 noiembrie 2019 s-au prezentat procurorul B.V., inculpatele M.V., C.V., apărătorul părții vătămate, Plopa Viorel, reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei, C.V., P.C., inculpatele M.V., C.V., apărătorii H.O., G.O., cât și martorii C.G., O.A. Instanța ținând cont că, termenul stabilit pentru ședința de judecată s-a scurs, de comun acord cu participanții la proces, a întrerupt ședința de judecată până la 06 decembrie 2019.

168. În ședința de judecată din 06 decembrie 2019 s-au prezentat procurorul L.V., apărătorul părții vătămate Viorel Plopa, reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail și apărătorul H.O. La ședința de judecată nu s-au prezentat inculpatele M.V., C.V., reprezentantul legal al inculpatei, C.V., P.C. și apărătorul G.O. Ședința s-a întrerupt de comun acord cu participanții prezenți la proces pentru data de 12 decembrie 2019.

169. În ședința de judecată din 12 decembrie 2019 s-au prezentat procurorul L.V., inculpatele M.V., C.V., apărătorul părții vătămate Viorel Plopa, reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C., apărătorii H.O., G.O. Procurorul L.V. a solicitat anunțarea unei întreruperi pentru a prezenta mijloace tehnice speciale în ședința de judecată, în scopul vizualizării

înregistrărilor video. De comun acord cu participanții la proces, ședința de judecată s-a întrerupt pentru data de 27 decembrie 2019.

170. În ședința de judecată din 27 decembrie 2019 s-au prezentat procurorul L.A., inculpata M.V., apărătorul părții vătămate Viorel Plopa, reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C., apărătorii H.O., G.O. În ședința de judecată nu s-a prezentat inculpata C.V. Instanța a dispus prin încheiere protocolară, constatarea imposibilității examinării cauzei penale în lipsa inculpatei, C.V. Prin încheiere separată a examinat demersul procurorului L.A. cu privire la aducerea forțată a inculpatei, admitând demersul. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi, pentru data de 24 ianuarie 2020, însă apărătorul H.O. a menționat că are deja altă ședință fixată la ora respectivă. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi, pentru data de 31 ianuarie 2020, însă apărătorul G.O. a menționat că are deja altă ședință fixată la ora respectivă. De comun acord cu participanții la proces s-a întrerupt ședința de judecată pentru data de 31 ianuarie 2020.

171. La ședința de judecată din 31 ianuarie 2020 s-au prezentat inculpatele M.V., C.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C., inculpata M.V., apărătorii H.O. și G.O. În ședința de judecată nu s-au prezentat procurorul L.A., cât și membrul completului, judecătorul P.P., care se afla în concediu medical. Instanța a constatat lipsa procurorului L.A., cât și a membrului completului, judecătorul P.P., care a informat instanța de dimineață că se află în concediu medical. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi, pentru data de 14 februarie 2020, însă apărătorul H.O. a menționat că la data respectivă nu va fi în țară. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 7 februarie 2020, ora 15:00, după care ora 14:00 însă apărătorul G.O. a menționat că la ora 15:00 are ședința de judecată fixată la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi, pentru data de 07 februarie 2020, ora 12:00, după însă apărătorul H.O. a menționat că are altă ședință de judecată fixată la ora respectivă. De comun acord cu participanții la proces s-a întrerupt ședința de judecată pentru data de 7 februarie 2020, orele 16:00.

172. Ședința de judecată din 07 februarie 2020 nu a avut loc din cauza că membrul completului, P.P., se afla în concediu medical. Ședința de judecată a fost amânată pentru data de 21 februarie 2020.

173. În ședința de judecată din 21 februarie 2020 s-au prezentat procurorul L.A., inculpatele M.V., C.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, apărătorii H.O. și G.O. În ședința de judecată nu s-a prezentat reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C. Instanța a

propos participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 28 februarie 2020, însă apărătorul G.O., a menționat că consideră imposibil. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 26 februarie 2020, însă apărătorul G.O., a menționat că consideră imposibil, deoarece are fixată ședință de judecată. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 27 februarie 2020, însă apărătorul G.O., a menționat că consideră imposibil, deoarece are fixată ședință de judecată. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 06 martie 2020, însă apărătorii G.O. și H.O. au menționat că, consideră imposibil deoarece au fixate ședințe de judecată.

174. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 06 martie 2020, însă apărătorul G.O. a menționat că, consideră imposibil, deoarece are fixată ședință de judecată. Instanța a propus participanților la proces întreruperea ședinței de judecată pentru data de 9 martie 2020. Toți participanții prezenți la proces au consemnat posibilitatea fixării ședinței pentru data indicată mai sus. Ședința de judecată fiind întreruptă, din cauza lipsei reprezentantului legal al inculpatei, C.V., P.C., pentru data de 9 martie 2020.

175. În ședința de judecată din 9 martie 2020 s-au prezentat procurorul L.A., inculpata C.V., reprezentantul legal al părții vătămate Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C., apărătorii H.O., G.O. În ședința de judecată nu s-a prezentat inculpata M.V. Instanța a constatat imposibilitatea petrecerii ședinței de judecată în lipsa inculpatei, M.V., obligând-o pe aceasta să prezinte dovada imposibilității prezentării în ședința de judecată. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi până la 01 aprilie 2020, ora 09:30, după care 10:00, însă apărătorul G.O. a menționat că consideră imposibil, deoarece are fixată ședință de judecată. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi, până la 01 aprilie 2020, ora 11:30, însă procurorul a precizat că este imposibil deoarece are o ședință deja fixată pentru ora 11:00. Instanța de comun acord cu participanții prezenți la proces, a anunțat întreruperea ședinței de judecată până la 02 aprilie 2020.

176. Ședința de judecată nu a avut loc, deoarece prin Hotărârea Parlamentului nr.55 din 17 martie 2020, a fost declarată stare de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova pe perioada 17 martie-15 mai 2020.

177. Prin încheierea nr.1-813/17, emisă la 26.05.2020, din cauza că judecătorul B.A., s-a aflat în concediu medical, până la data de 24 mai 2020, instanța a stabilit ședință de judecată pentru data de 15 iulie 2020.

178. În ședința de judecată din 15 iulie 2020 s-au prezentat procurorul L.A., H.O., G.O., reprezentantul legal al inculpatei C.V., S.I. Apărătorii în ședință de judecată nu s-au prezentat: inculpata, C.V., inculpata, M.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail. Instanța a dispus a considera imposibil petrecerea ședinței de judecată în lipsa inculpatelor M.V. și V.C., totodată a admis demersul procurorului cu privire la aducerea forțată a inculpatelor. Instanța de comun acord cu participanții prezenți la anunțat întruparea ședinței de judecată până la 03 august 2020.

179. În ședința de judecată din 03 august 2020 s-au prezentat procurorul L.A., inculpatele M.V., C.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul inculpatei C.V., P.C., apărătorii H.O. și G.O. Instanța a admis cererile cu privire la acordarea unui termen apărătorilor, pentru a-și pregăti poziția de apărare. Instanța de comun acord cu participanții la proces, a întrerupe ședința de judecată până la 6 august 2020.

180. În ședința de judecată din 6 august 2020 s-au prezentat procurorul L.A., inculpatele M.V., C.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., P.C., apărătorii H.O. și G.O., cât și martorii D.M. și M.G. Instanța a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi, până la 30 octombrie 2020, însă apărătorul H.O. a menționat că are fixată altă ședință de judecată la ora respectivă. Instanța de comun acord cu participanții la proces, a întrerupt ședința de judecată până la 04 noiembrie 2020.

181. Ședința de judecată din 04 noiembrie 2020 nu a avut loc deoarece membrul completului de judecată, judecătorul P.P. s-a aflat în autoizolare fiind suspect la virusul COVID - 19, fiind stabilită următoarea ședință de judecată pentru data de 23 noiembrie 2020.

182. Ședința de judecată din 23 noiembrie 2020 nu a avut loc deoarece membrul completului de judecată, judecătorul P.P. s-a aflat în concediu medical, fiind stabilită următoarea ședință de judecată pentru data de 15 decembrie 2020.

183. Ședința de judecată din 15 decembrie 2020 nu a avut loc, deoarece în baza Dispoziției Președintelui Judecătoriei Chișinău nr.67 din 30.11.2020, în cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru s-a instituit un regim special, limitat de activitate pentru perioada 01 decembrie 2020 - 15 ianuarie 2021. Potrivit pct.1 lit.b) indicat în Dispoziția nr.67 din 30.11.2020, judecătorul va proceda la preschimbarea din oficiu a termenelor de judecată, prin amânarea ședințelor de judecată după data de 15.01.2021.

184. Prin încheierea nr.1-813/17 din 16.01.2020, s-a dispus fixarea ședinței de examinare a cauzei penale pentru data de 19 ianuarie 2021.

185. În ședința de judecată din 19 ianuarie 2021 s-au prezentat procurorul L.A., inculpatele M.V., C.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei, C.V., P.C., apărătorii H.O., G.O. Instanța a admis demersul apărătorului H.O. cu privire la aducerea forțată a martorului D.V., fiind emisă încheiere în acest sens. Instanța de comun acord cu participanții la proces, a întrerupt ședința de judecată pentru data de 05 februarie 2021.

186. În ședința de judecată din 05 februarie 2021 s-au prezentat, procurorul L.A., inculpata C.V., reprezentantul legal al părții vătămate Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatului C.V., S.I., apărătorii H.O. și E.S.. La ședință nu s-au prezentat inculpata M.V. și apărătorul G.O., care a fost înlăturat ținând cont că, E.S. s-a prezentat în ședință de judecată pentru a reprezenta interesele inculpatei M.V.

187. S-a întrerupt ședința de judecată la cererea apărătorului inculpatei M.V., E.S., nou admis în proces, care a solicitat acordarea unui termen pentru a face cunoștință cu materialele cauzei, pentru data de 15 februarie 2021. Data ședinței a fost stabilită de comun acord cu toți participanții prezenți la proces.

188. Ședința de judecată din 15 februarie 2021 nu a avut loc, din motiv că prin Hotărârea nr.45 din 15 februarie 2021 a Comisiei Naționale Extraordinare pentru Sănătate Publică, s-a instituit stare de urgență în sănătate publică.

189. Prin încheierea din 28 februarie 2021, s-a stabilit ședința de judecată pentru data de 12 martie 2021.

190. Ședința de judecată din 12 martie 2021 nu a avut loc, din motiv că prin Dispoziția Președintelui Judecătorei Chișinău nr.4 din 05 martie 2021 s-a instituit un regim special de activitate. În pct.2 al Dispoziției s-a dispus amânarea ședințelor de judecată după data de 15 martie 2021, cu posibilitatea ulterioarei schimbări a datei respective.

191. Prin încheierea din 11 mai 2021 s-a stabilit ședința de judecată pentru data de 07 iunie 2021. Ședința de judecată din 07 iunie 2021 nu a avut loc, din cauza că judecătorul raportor B.A., se afla în concediu medical. Următoarea ședință de judecată a fost fixată pentru data de 18 iunie 2021.

192. În ședința de judecată din 18 iunie 2021 s-au prezentat procurorul L.A., inculpata, reprezentantul legal al părții vătămate Pașa Mihail și martorul D.V.

193. În ședință de judecată nu s-au prezentat inculpatele M.V., C.V., reprezentantul legal al inculpatei C.V., S.I., apărătorii H.O. și E.S. Instanța de comun acord cu participanții prezenți la proces a întrerupt ședința de judecată până la 30 iulie 2021.

194. Ședința de judecată din 30 iulie 2021 nu a avut loc din cauza că membrul completului P.P. se afla în concediu medical. Ședința de

judecată a fost stabilită pentru data de 08 octombrie 2021. În ședința de judecată din 08 octombrie 2021 s-au prezentat procurorul L.A., inculpata C.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., S.I., apărătorii H.O., S.A. și martorul D.V. În ședința de judecată nu s-a prezentat inculpata M.V. Instanța a propus participanților la proces întreruperea ședinței judecată până la 29 noiembrie 2021, însă procurorul a comunicat că are fixată deja o ședință de judecată la ora respectivă. Instanța a propus participanților la proces întreruperea ședinței de judecată până la 06 decembrie 2021, însă apărătorul H.O. a menționat că posibil nu va fi în țară. Instanța de comun acord cu participanții prezenți la proces a întrerupt ședința de judecată până la 29 noiembrie 2021.

195. În ședința de judecată din 29 noiembrie 2021 s-au prezentat inculpata C.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei, C.V., C.D., apărătorul H.O. În ședința de judecată nu s-au prezentat procurorul L.A., inculpata M.V. și apărătorul S.A. Instanța a propus participanților la proces întreruperea ședinței de judecată până la 21 decembrie 2021, ora 14:30, însă apărătorul H.O. a comunicat că are altă ședință de judecată la Judecătoria Cimișlia.

196. Instanța a propus participanților la proces întreruperea ședinței de judecată până la 21 decembrie 2021, ora 14:30, însă apărătorul H.O. a comunicat că are altă ședință de judecată la Judecătoria Cimișlia. Instanța a propus participanților la proces întreruperea ședinței de judecată până la 22 decembrie 2021, ora 14:30, însă apărătorul, H.O., a precizat că posibil va întârzia, fiind fixată o ședință de judecată la ora 14:00. Instanța de comun acord cu participanții prezenți la proces, a întrerupt ședința de judecată până la 22 decembrie 2021, ora 15:00.

197. În ședința de judecată din 22 decembrie 2021 s-au prezentat reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei, C.V., C.D., apărătorul S.A. În ședința de judecată nu s-au prezentat inculpatele C.V. și M.V., apărătorul H.O. și procurorul L.A. Instanța de comun acord cu participanții prezenți la proces a întrerupt ședința de judecată până la 28 ianuarie 2022.

198. Ședința de judecată din 28 ianuarie 2022 nu a avut loc, deoarece judecătorul raportor B.A., s-a aflat în concediu din cont propriu, în scopul soluționării unor probleme familiale.

199. În ședința de judecată din 28 februarie 2022 s-au prezentat procurorul L.A., inculpata C.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., U.N, apărătorii H.O. și S.A. La ședință nu s-a prezentat inculpata M.V. S-a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 09 martie 2022, ora 10:30, însă apărătorul S.A și procurorul L.A. au

menționat că au deja mai multe ședințe de judecată pentru data respectivă. S-a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 18 martie 2022, ora 11:30, însă inculpata C.V. a menționat că de la data de 17 martie 2022 va fi plecată la sanatoriu pentru reabilitare. S-a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 14 martie 2022, ora 11:00, însă apărătorul H.O. a menționat că are fixată ședința de judecări ora 11:00 la Judecătoria Orhei. Instanța de comun acord cu participanții prezenți la proces a întrerupt ședința de judecată până la 14 martie 2022.

200. În ședința de judecată din 14 martie 2022 s-au prezentat procurorul S.V., inculpata C.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., U.N., apărătorii H.O. și S.A. La ședință nu s-a prezentat inculpata M.V.

201. Instanța prin încheiere motivată a admis demersul procurorului S.V. cu privire la anunțarea în căutare a inculpatei M.V., care de la data de 30.01.2021 a părăsit Republica Moldova. Instanța a comunicat participanților la proces că vor fi informați cu privire la următoarea ședință de judecată, ținând cont că prin Hotărârea nr.41 din 24.02.2022 s-a instituit stare de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova pentru perioada de 60 zile. Totodată Comisia pentru Situații Excepționale a RM, prin Dispoziția nr.5 din 2 martie 2022, cauzele penale aflate în curs pe rolul instanțelor de judecată, indiferent de etapa de examinare, s-au suspendat de drept pe durata stării de urgență.

202. Prin încheierea nr.1-813/17 din 04.04.2022 s-a dispus fixarea ședinței de examinare a cauzei pentru data de 20 aprilie 2022. În ședința de judecată din 20 aprilie 2022 nu s-au prezentat procurorul L.A., inculpatele C.V., M.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., U.N., apărătorii H.O. și S.A. Instanța a întrerupt ședința de judecată până la data de 27 mai 2022. Ședința de judecată din 27 mai 2022 nu a avut loc din motiv că președintele completului, D.C., s-a aflat în imposibilitate de a se prezenta. Ulterioara ședință de judecată a fost fixată pentru data de 01 iunie 2022.

203. În ședința de judecată din 01 iunie 2022 s-au prezentat procurorul L.A., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, apărătorul H.O. La ședință nu s-a prezentat inculpata M.V., C.V., reprezentantul legal al inculpatei C.V., U.N. și apărătorul S.A. De comun acord cu participanții la proces, s-a întrerupt ședința de judecată pentru data de 04 iulie 2022. În ședința de judecată din 04 iulie 2022 nu s-au prezentat procurorul L.A., inculpatele C.V., M.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., U.N., apărătorii H.O. și S.A. Ședința de judecată a fost întreruptă pentru data de 12 septembrie 2022. În ședința de judecată din 12 septembrie

2022 s-au prezentat procurorul L.A., inculpata C.V., reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail, reprezentantul legal al inculpatei C.V., U.N., apărătorii H.O. și S.A. La ședință nu s-a prezentat inculpata M.V., care a fost anunțată în căutare. S-a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 17 octombrie 2022, însă procurorul L.A. a menționat că nu este potrivită data respectivă, deoarece va fi ocupat. S-a propus participanților la proces anunțarea unei întreruperi pentru data de 17 octombrie 2022, ora 15:30, însă procurorul L.A., a menționat nu este potrivită data respectivă, deoarece va fi ocupat.

204. Instanța de comun acord cu participanții prezenți la proces, a întrerupt ședința de judecată până la 31 octombrie 2022, ora 16:15.

205. Corespunzător, reclamantul P.I. pretinde în prezenta acțiune civilă constatarea încălcării dreptului său la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale nr. ***** (număr de referință *****) aflate pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și repararea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare.

206. În vederea examinării juste a pretențiilor ce decurg din Legea nr.87/2011, pe lângă respectarea strictă a cadrului procedural impus de dispozițiile CPC și a legii menționate, există și anumite particularități de soluționare a unor asemenea litigii.

207. Așadar, examinarea corectă a acestor pretenții, legalitatea și temeinicia hotărârii judecătorești în cadrul pricinilor respective, în ansamblu depinde în mare parte de pregătirea acestora. Or, după cum s-a mai menționat, aceste pretenții se caracterizează prin conținut specific, în funcție de obiectul probațiunii, subiecții procesuali, termenul de examinare, sarcina probațiunii (sarcina probațiunii de lipsă a încălcării dreptului, sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material, etc.). Urmează a se menționa că toate cauzele urmează să parcurgă trei etape de apreciere: - identificarea în substanță a obiectului pretențiilor; - identificarea perioadei de referință - aprecierea necesității și, dacă e cazul, a cuantumului satisfacțiilor echitabile.

208. Deși legislația internă nu oferă o descifrare a noțiunii de „*termen rezonabil*”, totuși ține de accentuat că prin obligarea respectării unui astfel de termen pentru înfăptuirea actului justiției atât normele naționale, cât și cele internaționale invocă administrarea justiției fără întârzieri neconforme de natură a-i compromite eficacitatea și responsabilitatea, statul fiind responsabil pentru activitatea autorităților publice, inclusiv ale instanțelor judecătorești.

209. În același timp au fost instituite anumite criterii de apreciere a termenului rezonabil, în acest sens de a se consulta (*Josan, §18, Mazepa, §42, Holomiov, §137 cu referințe*), și anume:

- *Complexitatea cauzei*, se apreciază de asemenea după caz și individual. Drept exemple pot constitui: complexitatea obiectului

acțiunii civile sau substanța acuzațiilor penale, necesitatea unui volum probatoriu, expertize, numărul de martori sau părți în proces, ori elemente de extraneitate, existența altor proceduri paralele, etc;

- *Comportamentul părților* care include aprecierea comportamentului reclamantului și autorităților. Se va aprecia bona/mala fides a tuturor părților implicate în proces, inclusiv existența unor întârzieri inexplicabile, amânări neîntemeiate, consecutivitatea ședințelor, planificarea unei ordini a ședințelor cu pauze îndelungate, etc;

- *Miza* (interesul) pentru reclamant relevă importanța sau scopul pentru persoana care pretinde violarea dreptului său la un termen nerezonabil.

210. În cazul procedurilor penale cel mai complicat moment este identificarea a două aspecte și anume dacă: (i) procedurile fac parte din sfera penalului în sensul articolului 6 din Convenție, și (ii) dacă da, atunci când persoanei care pretinde violarea dreptului său la durata procedurilor i s-a înaintat o acuzație în materie penală.

211. În materia pretinselor violări a duratei procedurilor penale, *victimele*, persoanele care au înaintat o sesizare, martorii, alte persoane participante în proces în afară de acuzat (bănuț, învinuit, inculpat) nu pot pretinde încălcarea dreptului la durata nerezonabilă a procedurilor penale. Cu alte cuvinte, articolul 6§1 CEDO sub aspectul său penal poate fi invocat numai de persoana căreia i s-a înaintat o acuzație. O excepție constituie situația când victima unei infracțiuni pretinde durata nerezonabilă a procedurilor penale în legătură cu imposibilitatea soluționării aspectului civil, și anume examinarea excesiv de lungă a acțiunii sale civile în cadrul procedurilor penale. În această situație poate fi apreciată și durata procedurilor penale dar începând cu momentul înaintării acțiunii civile și doar luându-se în considerare criteriile aplicabile procedurilor civile.

212. După cum s-a enunțat supra recurentul/reclamant minor P.I., prin reprezentatul legal Pașa Mihail și avocatul Plopa Viorel, pretinde constatarea încălcării dreptului său la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale nr.***** (număr de referință *****) și repararea prin prisma Legii nr.87/2011 a prejudiciului moral cauzat prin această încălcare.

213. Ține de menționat că P.I. în cadrul cauzei penale are calitatea procesuală de victimă/parte vătămată și parte civilă, având în vedere faptul la 05 mai 2017, la faza urmăririi penale, reprezentantul legal al părții vătămate, Pașa Mihail a depus în temeiul art.219 alin.(1) și alin.(2) pct.4), alin.(3) pct.1), alin.(4) și art.221 din Codul de procedură penală, acțiune civilă, solicitând încasarea din contul inculpatelor C.V. și M.V. în beneficiul părții vătămate minore P.I. a sumei de 2334,73 de

lei cu titlu de prejudiciu material și 900 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral (f.d.11).

214. Cele menționate denotă că pretențiile înaintate de reclamantul/recurent P.I. cad sub incidența Legii nr.87/2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, și respectiv este îndreptățit în baza acestei legi la repararea prejudiciului cauzat ca urmare a examinării excesiv de lungi a acțiunii sale civile în cadrul procedurii penale, din momentul depunerii acțiunii civile (05.05.2017) până la data depunerii prezentei acțiuni civile în temeiul Legii respective (08.06.2022), care constituie în total **5 ani 1 lună și 2 zile**.

215. Potrivit prescripției prevăzute la art.2 alin.(2) din Legea nr.87/2011, repararea prejudiciului se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

216. Durata procedurilor urmează a fi privită în coroborare cu următoarele criterii de apreciere: complexitatea cauzei, comportamentul părților, care include comportamentul reclamantului și al autorităților, și miza (interesul) pentru reclamant.

217. *Cu privire la complexitatea cauzei.*

Potrivit Nomenclatorului gradelor de complexitate, parte a Regulamentului privind stabilirea gradelor de complexitate unice naționale a cauzelor civile, penale și contravenționale, aprobat prin Hotărârea nr.165/6 din 18 februarie 2014 a Consiliului Superior al Magistraturii, modificat și completat prin Hotărârea CSM nr.486/19 din 23 iunie 2015, pentru cauza penală supusă controlului, gradul de complexitate este aproape maxim, evaluat la 9 puncte din 10, pentru instrumentarea cauzelor privind aplicarea art.172 din Codul penal „Acțiuni violente cu caracter *****” și 8 puncte pentru art.166 din Codul penal „Privațiunea ilegală de libertate”. Mai mult, din raportul prezentat de Ministerul Justiției rezultă că, în cauza penală în care se pretinde încălcarea, persoanele C.V. și M.V. au statut de inculpate în comiterea infracțiunilor prevăzute de art.166 alin.(2) lit.c) și d) și art.172 alin.(3) lit.a), care potrivit art.16 alin.(2) din Codul penal sunt calificate drept infracțiuni grave și respectiv excepțional de grave, ceea ce denotă că cauză penală este destul de complexă. În pofida faptului că în perioada de referință au fost instituite situații excepționale, în anii 2020 – 2021, în legătură cu pandemia COVID-19, perioada cumulativă de 6 luni, cu toate acestea, însă, nu poate fi justificată durata nerezonabilă de examinare a cauzei penale mai mult de 5 ani în cadrul instanței de fond, din care motiv s-a tergiversat pe toată această durată soluționarea aspectului civil, în baza acțiunii civile a părții vătămate, depuse la faza urmării penale.

218. *Cu privire la comportamentul părților. Aprecierea comportamentului reclamantului.*

Din raportul prezentat de Ministerul Justiției reiese că reclamantul minor P.I., prin reprezentantul legal Pașa Mihail a avut un comportament activ, prezentându-se sistematic la ședințele de judecată, de asemenea, s-a folosit de dreptul său procedural de a solicita urgentarea examinării cauzei. Referitor la *comportamentul inculpatelor C.V. și M.V.*, se atestă că un număr semnificativ de ședințe nu au fost lucrative din cauza neprezentării nemotivate a acestora, cât și apărătorilor acestora. Astfel, la cel puțin 13 ședințe de judecată, și anume din: 23.05.2019, 06.12.2019, 27.12.2019, 09.03.2020, 15.07.2020, 18.06.2021, 08.10.2021, 22.12.2021, 28.02.2022, 14.03.2022, 20.04.2022, 01.06.2022, nu s-au prezentat inculpatele menționate, ce a generat în consecință părăsirea de către inculpata M.V. a teritoriului țării, fiind anunțată în căutare la ședința din 14.03.2022. La fel, neprezentarea la 2 ședințe de judecată din 21.02.2020 și 18.06.2021 a reprezentantului legal al inculpatei C.V., care a fost asigurat de autoritatea statului.

219. *Cât privește comportamentul autorității.*

Contramandarea ședințelor de judecată în cazul a 6 ședințe de judecată: 30.01.2018, 13.05.2019, 27.09.2019, 08.10.2019, 27.05.2022, a fost din motivul imposibilității formării completului de judecată, și din alte motive obiective, cum ar fi aflarea în concediu a judecătorilor, examinarea altor cauze, sau participarea la unele activități, care însă în cumul cu modul general de derulare a procesului, la fel au contribuit la încălcarea nerezonabilă a duratei excesive de examinare a cauzei penale, dintre care mai mult de 4 ani aceasta se află la etapa de judecare în instanța de fond. Or, contrar obligației de asigurare a respectării termenului rezonabil de examinare a cauzei și de întreprinde toate măsurile necesare în privința persoanelor care nemotivat nu se prezentau la ședință, instanța de judecată a tolerat comportamentul abuziv al acestora, iar ca efect a contribuit la încălcarea dreptului reclamantului la examinarea cauzei penale într-un termen rezonabil. Mai mult, stabilirea dărilor de examinare a cauzelor urmează să fi organizate în așa manieră ca să nu se contrapună în aceiași perioadă cu concediul de odihnă, examinarea altor cauze, sau implicarea în anumite activități prestabilite din timp, care pot fi controlate și gestionate de judecător, cu excepția împrejurărilor imprevizibile (stare de urgență, concediul de boală etc.), iar în situația în care era evidentă tergiversarea intenționată a cauzei sau inducerea eronată a mersului cauzei, instanța de judecată putea să pună capăt oricărui abuz de drepturi.

220. La caz, reclamantului P.I. nu i se poate reproșa vreo acțiune ce ar fi dus la tergiversarea cauzei, în timp ce autoritatea judecătorească

într-o oarecare măsură a admis tergiversarea procesului prin pasivitatea sa.

221. Când privește *miza (interesul)* pentru reclamantul P.I. este că dânsul este cel interesat în obținerea unei soluții finale de la instanța de judecată pe marginea cauzei penale investigate. De asemenea, este important de accentuat că reclamantul în cauza penală în care se pretinde încălcarea, are statut de victimă/parte vătămată, care este minor, și parte civilă, iar periclitarea prin tergiversarea mai mult de 5 ani a desfășurării procedurilor judiciare în cadrul instanței de fond, cu implicarea acestuia, este în măsură să-l revictimizeze prin crearea unor afecțiuni morale perpetue pe un termen îndelungat.

222. În circumstanțele expuse, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție deduce că atât prima instanță, cât și instanța de apel just au concluzionat asupra constatării încălcării dreptului lui P.I. la judecare în termen rezonabil a cauzei penale nr. ***** (număr de referință *****), stabilind corect starea de fapt raportată la criteriile ce impun survenirea răspunderii statului pentru încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei penale, ce a generat drept consecință și tergiversarea soluționării aspectului civil în cadrul procedurii penale, au identificat și au aplicat corect cadrul legal aplicabil speței deduse judecării, or, cert s-a stabilit că examinarea cauzei penale în care P.I. are statut de victimă/parte vătămată și parte civilă, din momentul depunerii acțiunii civile la faza urmăririi penale (05.05.2017), până la data depunerii prezentei acțiuni civile în temeiul Legii nr.87/2011 (08.06.2022), care constituie în total *5 ani 1 lună și 2 zile*, dintre care mai mult de 4 ani cauza penală s-a aflat la etapa de judecare în instanța de fond, circumstanța ce impun implicit răspunderea Statului pentru încălcarea dreptului lui P.I. la judecarea în termen rezonabil a cauzei nominalizate.

223. În același timp, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel eronat a apreciat mărimea despăgubirii morale încasate în beneficiul reclamantului P.I. pentru încălcarea dreptului acestuia la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale nr. ***** (număr de referință *****) pentru o perioadă de *5 ani 1 lună și 2 zile*, majorând-o până la 150 000 de lei care este exagerată ca mărime, pe când prima instanță corect a apreciat suma despăgubirii morale în mărime de 50 000 de lei, raportată la criteriile de apreciere stabilite de Curtea Europeană în jurisprudența sa, precum și cea națională în cauze similare.

224. După cum rezultă din prevederile art.5 din Legea nr.87/2011, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul

reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

225. La acest aspect, Completul de judecată remarcă că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă ca indemnizația să reprezinte o justă și integrală desdăunare a părții vătămate.

226. În termenii Convenției Europene a Drepturilor Omului, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Acordarea unor sume de bani sau pronunțarea hotărârii ce constată încălcarea dreptului subiectiv constituie modalități de transpunere practică a criteriului menționat. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit încât acestea să aibă efecte compensatorii. Sumele de bani acordate cu titlu de daune „nu trebuie să constituie nici amenzi excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificate pentru victimele daunelor.”

227. Aprecierea prejudiciului moral se face în raport cu criteriile menționate mai sus (miza pentru reclamant, comportamentul părților, bună sau rea credință; durata procedurilor, etc.). Se ia obligatoriu în considerare principiul general al echității și suma nu trebuie să fie vădit disproporționată cu sumele acordate de Curtea Europeană în spețele similare. Sarcina probării prejudiciului moral nu poate fi pusă pe seama reclamantului și se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerare argumentele ambelor părți în proces și excluzându-se pretenții excesive și vădit exagerate.

228. Atunci când acordă o sumă de bani cu titlu de prejudiciu moral, Curtea Europeană ia în considerare asemenea factori precum: vârsta reclamantului, venitul său personal, perioada pe parcursul căreia hotărârea nu a fost executată și alte aspecte relevante (*Țîmbal*, §34).

229. Analizând jurisprudența CEDO în materia duratei nerezonabile a procedurilor judiciare art.6§1 CtEDO, sumele acordate cu titlu de prejudiciu moral variază între 1000 EURO și 2500 EURO, pentru 5 sau 10 ani. Cea mai mică sumă s-a acordat în „*Deservire*” SRL, 600 EURO, pentru 6 ani și cea mai mare în *Cravenco* (+ art.13) 3000 EURO, pentru 9 ani de examinare a unui litigiu de muncă. La calcularea daunei morale se ia în considerare întreaga perioadă, inclusiv acel prim an de durată excesivă a procedurii judiciare.

230. Sub aspectul dat, Completul de judecată reține ca relevante speței cauzele CtEDO, *Cimpoș vs. Republica Moldova*, (cererea nr.12030/13 din 14 decembrie 2021), unde Curtea a acordat reclamantului 2 700 Euro pentru prejudiciul moral (deși reclamantul pretinsese 15 000 de Euro) pentru o perioadă de examinare a cauzei de peste 15 ani, sau 180 de Euro per an/15 Euro per lună.

231. În cauza *Cravenco v. Republica Moldova*, (cererea nr.13012/02, 15 ianuarie 2008), pentru durata de 9 ani de examinare a procedurilor într-un litigiu privind reintegrarea în serviciu, Curtea a acordat reclamantului suma de 3 000 de Euro cu titlu de prejudiciu moral, sau 333 de Euro per an/28 Euro per lună.

232. De asemenea, în cauza *Deservire SRL vs. Republica Moldova*, (cererea nr. 17328/04, 6 octombrie 2009), a fost acordată o sumă de 600 de Euro pentru o perioadă de examinare de 6 ani și 41 de zile, sau 100 de Euro per an.

233. Totodată, în cauza *Zementova vs. Russia*, (cererea nr.942/02 din 27 septembrie 2007), Curtea a acordat reclamantei suma de 3 000 Euro cu titlu de prejudiciu moral ca urmare a constatării încălcării caracterului rezonabil al duratei urmăririi penale, ce s-a desfășurat 6 ani, 2 luni și 11 zile sau 500 de Euro per an/41 de Euro per lună.

234. În cauza *Matei și Tutunaru c. Moldovei*, (cererea nr.19246/03, hotărârea din 27 ianuarie 2010), pentru durata excesivă a procedurilor, mai mult de 10 ani, Curtea a acordat fiecărui reclamant a câte 2.000 de Euro cu titlu de prejudiciu moral sau 200 Euro per an/16 Euro per lună.

235. În cauza *Borisova v. Republica Moldova* (cererea nr. 37190/19, decizia din 12 decembrie 2024), pentru durata excesivă a procedurilor civile și lipsa unui remediu efectiv în această privință, durată totală mai mult de 12 ani din momentul inițierii, suplimentar la cei 30 000 de lei acordați de instanța națională, Guvernul s-a oferit să achite reclamantei 1.500 de Euro pentru prejudiciul moral și 250 de Euro pentru costuri și cheltuieli sau 250 Euro per an/20 Euro per lună.

236. În cauza *Suşco v. Republica Moldova* (cererea nr.64990/16), hotărârea din 16 ianuarie 2025), pentru durata excesivă a procesului de insolvență și la lipsa unei căi de atac eficiente în dreptul intern în acest sens, durată totală fiind de 12 ani și 8 zile, Curtea a acordat reclamantului suma de 1.700 de Euro pentru prejudiciul moral și 250 de euro pentru costuri și cheltuieli sau 141 Euro per an/12 Euro per lună.

237. Prin urmare, instanțele naționale trebuie să țină cont de satisfacția echitabilă acordată de către Curtea Europeană în situații similare și să acorde despăgubiri comensurabile în acest sens pentru prejudiciul cauzat prin încălcarea art.6§1 din Convenție.

238. La acest capitol, Completul de judecată face trimitere și la jurisprudența uniformă a Curții Supreme de Justiție de încasare a prejudiciului moral pentru durata nerezonabilă de judecare a cauzelor penale, astfel:

- în cauza civilă nr.2ra-716/20, *Plăcintă Mircea vs Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală*, (decizia Curții Supreme de Justiție din 12 august 2020), pentru încălcarea dreptului

reclamantului Mircea Plăcintă la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale de învinuire a acestuia timp de *9 ani și 11 luni*, s-a încasat din bugetul de stat în beneficiul reclamantului Plăcintă Mircea suma de *60 000 de lei* cu titlu de prejudiciu moral;

- în cauza civilă nr.2ra-1788/22, *Harti Lidia vs Ministerul Justiției*, (decizia din 10 noiembrie 2023 a Curții Supreme de Justiție), pentru încălcarea termenului rezonabil de examinare a procesului penal de învinuire a Lidiei Harti timp de *6 ani*, s-a încasat în beneficiul reclamantei suma de *40 000 de lei* cu titlu de prejudiciu moral;

- în cauza civilă nr.2ra-1008/22, *Bobeica Ion vs Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală*, (decizia din 05 octombrie 2022 a Curții Supreme de Justiție, prin care s-a menținut hotărârea din 25 februarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru), pentru încălcarea dreptului lui Bobeica Ion la un termen rezonabil de realizare a urmăririi penale în cadrul cauzei penale de învinuire a acestuia timp de *3 ani 11 luni și 9 zile*, s-a încasat în beneficiul reclamantului suma de *35000 de lei* cu titlu de prejudiciu moral;

- în cauza civilă nr.2ra-126/23, *Bîrca Vadim vs Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală*, (decizia din 28 august 2024 a Curții Supreme de Justiție, prin care s-a menținut decizia din 13 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 29 noiembrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru), unde pentru durata nerezonabilă a derulării urmăririi penale și examinării cauzei penale de învinuire a lui Bîrca Vadim timp de *6 ani și 9 luni*, s-a acordat reclamantului suma de *10 000 de lei* cu titlu de prejudiciu moral în baza Legii nr.87/2011 și *40 000 de lei* în baza Legii nr.1545/1998;

- în cauza civilă nr.2ra-131/23, *Dimitrov Alexei vs Ministerul Justiției*, (decizia din 24 aprilie 2024 a Curții Supreme de Justiție), pentru încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei contravenționale în privința lui Dimitrov Alexei peste *2 ani*, s-a încasat în beneficiul reclamantului suma de *3 000 de lei* cu titlu de prejudiciu moral, etc.

239. Reieșind din cele constatate și având în vedere vârsta subiectului a cărui drept a fost încălcat, fiind minor, calitatea de victimă/parte vătămată și parte civilă în cauza penală, durata excesivă a procesului de *5 ani 1 lună 2 zile*, ce a provocat un anumit nivel de stres și frustrare, cauzând riscul de revictimizare a reclamantului din motiv că în percepția sa până la final nu va obține justiție, precum și ținând cont că în această perioadă una din inculpate a părăsit țara, fiind data în urmărire, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că suma prejudiciului moral acordată reclamantului P.I. de către prima instanță în mărime de *50 000 de lei* este rațională și echitabilă, care este cu mult mai mare decât prejudiciul moral încasat în spețe similare atât la nivel național, cât și conform jurisprudenței CtEDO, aproximativ 500 de

Euro per an, iar suma de 150 000 de lei stabilită de instanță de apel este vădit exagerată în raport cu criteriile, circumstanțele și factorii nominalizați supra la aprecierea prejudiciului moral, precum și luând în considerare compensațiile acordate de CtEDO pentru violări similare în jurisprudența sa versus Republica Moldova. Or, cuantumul despăgubirii moral trebuie să aibă efect compensatoriu pentru partea vătămată, dar nu venituri nejustificate.

240. La acest capitol, Completul de judecată remarcă că la determinarea cuantumului despăgubirilor urmează să se respecte criteriul echității, care presupune că despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale și echitabile, adică trebuie stabilite în așa fel încât să asigure efectiv o compensare suficientă a prejudiciului moral cauzat, cu menținerea echilibrului între daunele efectiv pricinuite și suma acordată.

241. Este de menționat faptul că cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu pentru părțile vătămate și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele acestora.

242. Astfel, în jurisprudența sa Curtea a stabilit că *scopul* satisfacției echitabile este de a repara prejudiciul cauzat reclamantului ca urmare a evenimentelor contrare Convenției (*Scozzari și Giunta împotriva Italiei, 13 iulie 2000, p. 248-250*). Atunci când acordă satisfacția echitabilă, Curtea aplică regula *restitutio in integrum*, aceasta cere ca compensațiile cu titlu de prejudiciu moral acordate la nivel național pentru violarea Convenției să fie comparabile cu cele acordate de CtEDO în cauze similare (*hotărârea Ciorap nr. 2 c. Moldovei, 2010*).

243. Distinct, Completul de judecată remarcă că potrivit jurisprudenței Curții Europene, mărimea daunei morale va fi stabilită în funcție de nivelul de viață în statul respectiv (*secțiunea I, hotărârea Ernestina Zullo versus Italia, 10 noiembrie 2004, 64897/01*).

244. Referitor la argumentul recurentului P.I., reprezentat de avocatul Viorel Plopa privind evoluția prețurilor de consum în Republica Moldova în anul 2023, Completul de judecată reține că determinarea valorii prejudiciului în sensul Legii nr.87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, nu se face în dependență de inflație, dar de gradul de încălcare a drepturilor apărute de această lege.

245. Completul de judecată evidențiază că sarcina probării prejudiciului moral nu poate fi pusă pe seama reclamantului și se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerare argumentele ambelor părți în proces și excluzându-se pretenții excesive și vădit exagerate.

246. Prin prisma celor enunțate și ținând cont de principiul compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, precum și compensațiile acordate de CEDO pe categoria dată de litigii, Completul de judecată consideră că suma de 50 000 (cinci zeci de mii) de lei stabilită de prima instanță constituie o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral cauzat reclamantului P.I., în raport cu criteriile apreciate supra (vârsta, durata procedurii, miza, importanța procesului pentru reclamant, comportamentul părților și a autorității, buna-credință, nivelul de viață din statul respectiv (realitățile economice și sociale din țară) ș.a.), care ca quantum este proporțională suferințelor suportate pentru durata excesivă de examinare a cauzei penale în care se pretinde încălcarea.

247. Completul de judecată consideră că prejudiciul moral solicitat de către reclamant în suma de 500 000 de lei nu este justificată ca mărime. Or, unul din criteriile principale de apreciere a mărimii prejudiciului moral este criteriul echității, potrivit căruia echivalentul bănesc trebuie să prezinte o justă despăgubire care să nu constituie o sumă excesivă pentru autorul daunei, nici venituri nejustificate pentru persoana lezată.

248. Implicit, instanța de recurs a punctat doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze, ceea ce este admisibil prin prisma jurisprudenței CtEDO (*a se vedea cauza García Ruiz vs Spania (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; Moreira Ferreira vs Portugalia (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, §84*).

249. Coroborând circumstanțele ce preced, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează de a respinge recursul declarat de avocatul Viorel Plopa în interesele minorului P.I., de a admite recursul declarat de Ministerul Justiției, de a casa decizia instanței de apel și de a menține hotărârea primei instanțe.

250. În conformitate cu art.445 alin.(1) lit.f) și alin.(3) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI:

Respinge recursul declarat de avocatul Viorel Plopa în interesele minorului P.I.

Admite recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Casează decizia din 11 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău și menține hotărârea din 27 octombrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, emisă în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de P.I., prin reprezentantul legal Pașa Mihail împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea

încălțării dreptului la judecare în termen a cauzei penale și încasarea prejudiciului moral.

Decizia este irevocabilă.

Președintele

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Ion Munteanu